

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening / 4 / 2010

TEMA:
FYSISK
AKTIVITET
OG SAMFUND

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Vilby

Landssekretær: Dorte Olsen

Social Politik udkommer seks gange årligt og sendes automatisk til alle medlemmer

Redaktion:

Peter Bundesen (Ansv.)

Den Sociale Højskole i Odense

Tlf.: 63 18 47 63

E-mail: pebu@ucl.dk

Tine Gomard

E-mail: ecuador@cykel.dk

Leena Eskelinen

E-mail: le@akf.dk

Margit Lotz

E-mail: margit.lotz@gmail.com

Preben Etwil

E-mail: etwilmeyland@vip.cybercity.dk

Morten Frederiksen

E-mail: mf@soc.ku.dk

Mads Samsing

E-mail: mads.samsing@gmail.com

Sofie Nørgaard-Nielsen

E-mail: sofie@noergaard-nielsen.dk

Dette nummer er redigeret af:

Tine Gomard og Preben Etwil

Redaktionssekretær:

Nina Særkjær Olsen

ISSN 0905-8176

Artikler fra Social Politik kan citeres med tydelig kildeangivelse

Redaktionen gør opmærksom på, at artikler i Social Politik ikke nødvendigvis dækker redaktionen eller Socialpolitisk Forenings synspunkter

Tryk:

Eks-Skolens Trykkeri ApS

Tlf.: 35 35 72 76

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tema: Fysisk aktivitet og samfund

Tine Gomard og Preben Etwil:

Fysisk aktivitet og samfund 3

Hans Bonde: En sund sjæl i et sundt legeme 5

Hanne Vibeke Hjort og Tine Gomard:

Sundhed er kommet for at blive 10

Kirsten Kaya Roessler:

Kvinder, motion og samfund 15

Birgitte Rejkjær Krusturup: Lystbetonet holdidræt

gør en forskel for inaktive kvinder 19

Thomas Hye-Knudsen: Udsat for idræt 26

(Anmeldelse af Mogens Herman Hansen:

Demokrati som styreform og som ideologi) 32

Internationalt og forening

Peter Abrahamson (klumme):

Amerikas Sociale Forum 35

Fattigdomsår 2010 37

HVAD ER SOCIALPOLITISK FORENING?

Socialpolitisk Forening samler aktive mennesker, foreninger og organisationer på tværs af faggrænser og politiske skel, for at debattere aktuelle socialpolitiske spørgsmål. Som fx. stigende fattigdom blandt børn og voksne, øget arbejdsløshed, straf og resocialisering og børn og unges mistroisæl. Sammen søger vi at finde nye veje og løsninger på vitale samfundsproblemer.

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.

1401 København K

Tlf.: 35 82 83 50 (daglig 10-15)

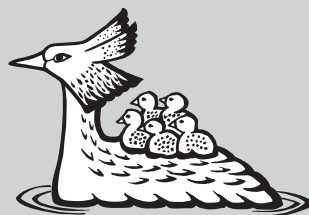
www.socialpolitisk-forening.dk

Mercur Bank: 8401 1107640

Socialpolitisk Forlag

Samme adresse, tlf. og e-mail

Mercur Bank: 8401 1107616

FYSISK AKTIVITET OG SAMFUND

Menneskets overlevelse er bl.a. afhængig af adgang til tilstrækkelig føde. For at skaffe føde har mennesket tidligere været jægere og samlere – et liv som vekslede mellem et højt fysisk aktivitetsniveau og hvile. Mennesket er således genetisk bygget til at være fysisk aktiv. Kroppen har godt af at blive brugt. Vor tids moderne samfund og den teknologisk udvikling er medvirkende til, at vi kan leve et relativt fysisk inaktivt liv og samtidig have let adgang til tilstrækkelig føde hver dag.

Betydningen af fysisk inaktivitet for helbred, levealder og hvem der er særligt udsatte er udmærket beskrevet i den sundhedsvidenskabelige litteratur. Som i så mange andre forhold, har fysisk inaktivitet også en social slagside. Jo lavere uddannelsesniveau desto flere fysisk inaktive. Det er baggrunden for, at Social Politik's redaktion har besluttet at lave et teamnummer om fysisk aktivitet set i et socialpolitisk samfundsperspektiv.

Vi ved, at fysisk inaktivitet øger risikoen for en række sygdomme, først og fremmest hjerte-kar-sygdomme, type 2-diabetes, muskel- og skeletsygdomme, brystkræft, kræft i tyktarmen og psykiske sygdomme samt overvægt.

Fysisk aktive forventes i gennemsnit at kunne leve 5-6 år længere end personer, der er fysisk inaktive. Derudover ved man, at fysisk aktive – i modsætning til de fysisk inaktive – kan undgå at få langvarige belastende sygdomme i deres sidste 8-10 leveår.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at alle voksne bør være fysisk aktive mindst en halv time om dagen af moderat intensitet, børn skal være fysisk aktive mindst en time dagen. Sundhedsstyrelsen har valgt begrebet fysisk aktivitet og ikke motion. Det er for at signalere, at fysisk aktivitet kan indarbejdes i hverdagen, fx ved at cykle på arbejde, tage trappen eller gå en tur, men det kan naturligvis også være at dyrke sport en eller flere gange om ugen.

Der er de seneste år taget en lang række lokale og centrale initiativer for at fremme fysisk aktivitet i befolkningen og der forskes i hvilke rammer, der tilskynder til fysisk aktivitet og forskellige målgruppers barrierer og muligheder i forhold til fysisk aktivitet. Redaktionen har i dette temanummer bedt en række personer om at skrive om deres arbejde med fysisk aktivitet i deres faglige miljøer, om deres forskningsresultater om fysiske rammer og barrierer og muligheder indenfor forskellige former for af idræt.

*Af Tine Gomard
og Preben Etwil*

På det sociale - og sundhedspolitiske område har motion eller sport en meget væsentlig samfundsmæssig betydning. Man har ud fra forskellige undersøgelser set, at manglende motion hvert år medfører mere end 100.000 hospitalsindlæggelser og 2,6 millioner ekstra besøg hos de alment praktiserende læger. Nogle eksperter har opgjort disse ekstraudgifter til mere end 3 mia. pr. år. Et svimlende beløb, der kunne gøre stor gavn i kommunernes slunkne kasser.

Dette temanummer indledes med at sætte holdningen til fysisk aktivitet ind i et særligt dansk historisk perspektiv. Hans Bondes artikel: »En sund sjæl i et sundt legeme« beskriver en af pionererne inden for den folkelige idræts- og motionsbevægelse. Kaptajn Jespersen var i høj grad drevet af et halvreligiøst forhold til sammenhængen mellem en sund krop og en ren sjæl. Der er løbet meget vand i åen siden da, men man kan heller ikke i dag sige sig helt fri for, at en del af den herskende motionsfilosofi er drevet af en overtone af tro frem for faktuel viden.

Hanne Vibeke Hjort og Tine Gomard sætter i deres artikel: »Sundhed er kommet for at blive« fokus på, hvordan fysisk aktivitet kan indgå som et særdeles virksomt middel til at kunne fremme arbejdssøgendes motivation og muligheder for at finde et nyt job. Artiklen beskriver en række konkrete projekter, hvor det påvises, at fysisk aktivitet både for de jobsøgende og deres professionelle sagsbehandlere, har haft en yderst positiv effekt.

Kirsten Kaya Røssler beskriver i sin artikel: »Kvinder, motion og samfund« en række forskelle mellem mænd og kvinders motionsadfærd. Dette gør at mænd og kvinder stiller forskellige krav til både konkrete idrætsfaciliteter og til de byrum hvor der kan dyrkes både sport og motion.

Birgitte Rejkjær Krustrup følger med sin artikel: »Lystbetonet holdidræt gør en forskel for inaktive kvinder« op på de strukturelle forskelle der ligger i idrætsopfattelsen mellem mænd og kvinder. Det viser sig, at for inaktive kvinder kan lystbetonet holdidræt gøre en forskel for voksne kvinder.

Temanummeret afsluttes med en artikel af Thomas Hye-Knudsen: »Udsat for idræt«, der beskriver, at mange socialt udsatte både kan have interesse for og socialt overskud til at dyrke sport i et fællesskab, hvis mulighederne viser sig. Til trods for hjemløses kummerlige forhold både psykisk og fysisk har det vist sig, at der er et stort socialpolitisk potentiale i at aktivere dem i en national såvel som en international fodboldturnering.

Med et primært afsæt i konkrete historier viser dette temanummer, at fysisk aktivitet spiller en stor rolle for succesraten i det socialpolitiske arbejde.

God læselyst.

EN SUND SJÆL I ET SUNDT LEGEME

Vækkelsesprædikanten Kaptajn Jespersen¹

Hører man til i den ældre generation, vil man huske »Kaptajnen« fra radiogymnastikken, hvad enten erindringen får én til at trække på smilebåndet, blive aggressiv eller vemodigt at tænke tilbage. Én ting er sikkert, Kaptajn Jespersen vækker følelser uanset hvad, man mener om ham. For en stor del af ungdommen, som ikke har nogen direkte erindring om »Kaptajnen«, er han et begreb, som associerer noget i retning af en militærisk stram kommandogymnastik og kolde afvaskninger. Nu og da dukker der artikler om ham op i dagspressen, og hans stemme gjalder igen ud af radioens højttalere som et ekko fra fortiden. Hvad gav Kaptajn Jespersen en så stor gennemslagskraft, at han blev en myte i sin egen tid? Hvorfra kom hans store karisma? Det er klart, at en vigtig del af dette spørgsmål skyldes hans forbindelse med radioen, som han karakteriserede som »et lille vidunderapparat, som udstråler en alvorlig formaning«. Kaptajn Jespersens 25 år som leder af radiomorgengymnastikken fra 1927-1952 gav ham mulighed for at udbrede sit hygiejniske budskab til store dele af nationen, men forbindelsen til datidens nyeste massemedium – som i sin barndom må have affødt en del respekt og andagt – kan ikke i sig selv forklare hans succes.

Kroppen skal tugtes

Jesper Peder Jespersen blev født den 18.7.1883 i landsbyen Lumby på Fyn. I sine erindringer udpegede Kaptajn Jespersen de tre grundpiller i sin barndom som hjem, præstegård og skole, og jeg vil tilføje forsamlingshuset, hvor Jesper Peder lærte gymnastik af en korporal, »som ville lære os den lystbetonede selvdisciplin, den som jeg siden målbevidst har søgt at fremelske i mine tusinder og atter tusinder af elever ude over landet«. Kaptajn Jespersen gik den boglige vej. Han blev lærer, og dette pædagogiske element i hans dannelse har givetvis haft stor betydning for hans ideer om folkeoplysning. I sine talrige foredrag optrådte Kaptajn Jespersen ofte som en klartseende og nærmest pedantisk skolelærer, for hvem man intet kunne skjule, og med en selvfølgelig ret til at hive mennesker frem fra publikum for så offentligt at revse dem for deres fysiske efterladenhed.

Kaptajn Jespersens sprogbrug var stærkt præget af til situationen omformede Paulus-citater. Kroppen var potentielt et Guds tempel. Den krumme, fede, skæve og i det hele taget degenererede krop var deri-

Af Hans Bonde

Kaptajn Jespersens 25 år som leder af radiomorgengymnastikken fra 1927-1952 gav ham mulighed for at udbrede sit hygiejniske budskab til store dele af nationen

Det var nok ikke uden betydning, at et stort antal af Folketingets medlemmer på egen krop havde mærket statens vilkårlige magtanvendelse i provisorietiden under Estrup

Kroppen afslørede
ubønhørligt,
om man var
syndig eller ren

mod den syndige krop. Kroppen afslørede ubønhørligt, om man var syndig eller ren: »Den store hær af deformerede og halvt udviklede mennesker, vi har i dette land... kan vi jo ligefrem udpege blandt folk ved deres skikkelse«.

Tilværelsen som en kamp

I 1907 blev Kaptajn Jespersen indkaldt til hæren, hvor han som bekendt opnåede at blive kaptajn. Lyden af hans kommanderende tone med de rullende r'er, som gjaldede gennem radioen, befæstede hans folkelige navn som »Kaptajn Jespersen«. Kaptajn Jespersens militære baggrund viste sig ikke blot ved hans barske og bydende måde at kommunikere (læs: Kommandere) på, men også i selve hans livsfilosofi. I alle Kaptajn Jespersens skrifter spillede begrebet »kamp« en stor rolle. Tilværelsen sås som en stadig kamp mod mørkets magter og lysets fjender i og udenfor éns eget sind. Der fornemmes en klar socialdarwinistisk inspiration hos Kaptajn Jespersen, og ind imellem overførte han direkte krigsskuepladsens erfaringer til den daglige »kamp for tilværelsen«.

Der fornemmes
en klar social-
darwinistisk
inspiration hos
Kaptajn Jespersen

Kaptajn Jespersens liv præges i forbavsende grad af hans oplevelser på hesteryg; tre gange faldt han på dramatisk vis af en hest. Hvad var det som gjorde hesten til det skæbnesvangre element i Kaptajn Jespersens liv? Kaptajn Jespersens første uheld på hesteryg, som indtraf da han var barn, gjorde på fatal vis hele hans liv til en personlig kamp mod sygdom og depression og for sundhed og livsduelighed: Indtil Kaptajn Jespersen blev 52 år gammel i 1935 var hans hverdag præget af en svimmelhed, der formørkede hans sind og handicappede ham i leg og arbejde.

Det tjener Kaptajn Jespersen til ære, at han – sundhedsapostlen over alle – i sine erindringer erkendte, at det ikke lykkedes for ham selv at befri sig for sin barndoms smerte, men måtte ty til den alternative medicin. Før konfrontationen med sin frelser, kiropraktor Simonsen, var Kaptajn Jespersen fyldt med hån og skepsis, men efter nogle få behandlinger kunne han ryste sit livsåg af sig.

Kaptajn Jespersens prøvelser var dog ikke forbi med hans uheld til hest. I 1930, mange år efter sit tredje og sidste uheld, måtte han underkaste sig en operation, der i nogen grad var en følge af hans rideuheld. Sytten dage efter indgrebet indtraf der svære komplikationer med årebetændelse, gulsot og blodprop. På et spørgsmål om han kunne deltage i efterårsmanøvrene, svarede reservelægen: »Det ben bliver aldrig til soldaterben mere«. Det svar efterlod Kaptajnen i en sindsstemning, der ikke begunstigede helbredelsen.

Kaptajn Jespersens vækkelse

Overlægen, som havde foretaget indgrebet, besøgte Kaptajnen hver aften for at opmuntre ham. Én aften, hvor Kaptajn Jespersens humør

var særligt langt nede, sagde overlægen nogle få ord, som den sygdomsmærkede Kaptajn Jespersen greb med kyshånd, ja de forandrede angiveligt hans liv og blev hans ledestjerne. Overlægen sagde: »Hvad ved vi læger, når det kommer til stykket, om de kræfter, der rører sig i det menneskelige legeme«. Kaptajn Jespersen opfattede disse ord som et kald om at tjene Gud ved selvtugt: »Den selvtugt, træning og hærddning, jeg tog fat på fra den dag, jeg forlod hospitalet, og som jeg blev ved med indtil dagen i dag, var resultatet af en beslutning, jeg tog den aften overlæge Helsted gjorde mig opmærksom på de skjulte kræfter, der rører sig i hvert eneste menneske«. Benet blev aldrig som før, men tjente dog som soldaterben tiden ud. Kaptajn Jespersens vækkelse littede ham i den følelse af meningsløshed, afmagt og dyb pessimisme, som skyllede gennem ham efter operationen. Vækkelsen betød, at der var en mening med hans lidelser, som han nu forstod som prøvelser.

Datidens »ernæringsguru«

Kaptajn Jespersens antiidealmenneske var »sybaritten«, nydelsesmennesket, som først og fremmest var kendetegnet ved sit umådeholdne indtag af føde og drikke. Det sikre tegn på denne last var den fede krop. Fedme var for Kaptajn Jespersen et af de værste tegn på et syndigt liv, og han tilsluttede sig derfor den fremvoksende ernæringsvidenskab. Kaptajn Jespersen kunne næppe vide, at netop denne gren af videnskaben hen imod det tyvende århundredes slutning skulle gå hen og blive én af de helt store bevægelser med egne »ernæringsprofeter« og »ernæringsguruer«, som det hedder i det folkelige dels vise, dels ironiske vid.

Sindet og helbredelsen

Når Kaptajn Jespersen i sit virke som gymnastikpædagog konstant slog til lyd for sindets betydning for helbredelsen, må det ses på baggrund af hans egen sygehistorie. TROEN på helbredelse, der for Kaptajn Jespersen blev religiøst funderet, oplevede han som en afgørende drivkraft i sin egen helbredelsesproces. For Kaptajn Jespersen var det altså ikke nødvendigvis selve helbredelseskurens indhold, der er udslagsgivende for helbredelsen, men selve den religiøse og psykiske dynamik bag kuren. Gud kigger mere på hensigten end på midlerne, kunne man sige. På denne baggrund bliver det lettere at forstå, hvordan Kaptajn Jespersen kunne tro så fuldt og fast på sin egentlig relativt begrænsede bevægelsesterapi, som er blevet kritiseret for slet ikke at stå mål med hans sundhedsvisioner.

I sin 25 år lange radiokarriere lå Kaptajn Jespersen ofte i strid med radioledelsen og den del af lytterne, som mente at et gymnastikprogram skulle bestå af gymnastiske øvelser og ikke allehånde hygiejniske råd, som i en lind strøm flød ud af højtalerne, mens man stod og blev kold.

»Hvad ved vi læger, når det kommer til stykket, om de kræfter, der rører sig i det menneskelige legeme«

Kaptajn Jespersens antiidealmenneske var »sybaritten«, nydelsesmennesket, som først og fremmest var kendetegnet ved sit umådeholdne indtag af føde og drikke

Vi blev endog forpligtet til at udlevere danske borgere til straf-følgning for handlinger, som er fuldt lovlige i Danmark!

»Jeg giver ikke lytterne, hvad de vil have, men hvad de trænger til«

Kaptajn Jespersens holdning var dog her ganske klar: »Jeg giver ikke lytterne, hvad de vil have, men hvad de trænger til«. Og det lytterne trængte til var først og fremmest råd om, hvordan de i hverdagen skulle røgte og tugte deres legeme, i mindre grad den konkrete »bøj og stræk«, som Kaptajn Jespersen kommanderede.

Kaptajn Jespersen erklærede sig da heller ikke utilfreds med, at lytterundersøgelserne viste, at kun få procent af hans lyttere udførte øvelserne, mens den overvejende del blot hørte på. For Kaptajn Jespersen var målet nået, hvis folk på lang sigt indoptog hans hygiejniske budskab og legemliggjorde det i deres egen livsførelse. Her ser vi i øvrigt helt bort fra, at radio-morgengymnastikken for mange givetvis var et humoristisk indslag, som passede glimrende til gassen i sengene og lugten af nybagte kryddere og varm kaffe.

Fair play også i kirken

På trods af at Kaptajn Jespersen ikke ønskede at blive anset for »en selvglad, halvstuderet idiot på det teologiske område« optrådte han især i den sidste del af sit liv flere gange som prædikant i danske kirker. Efter at være trådt tilbage fra radioen gennemførte han på det nærmeste en kirketurné, som affødte stor opmærksomhed i pressen. Kaptajn Jespersen så sine prædikener som et forsøg på at vække den idrætsbegeistrede, men lidet kirkeinteresserede danske ungdom op af dens åndelige dvale. Omvendt blev idrætten set som en inspirationskilde for en noget tam og støvet kirke, som funkede med tomme stole. For Kaptajn Jespersen var idrættens tale i pagt med kirkens budskab, fordi idrætten krævede fair play af sine udøvere. Var man »usand« og snød på idrætspladsen, ville man blive udvist fra banen. Derimod kunne man som kristen godt slippe af med at være from om søndagen, men leve ukristeligt og »usandt« de øvrige seks dage.

Var man »usand« og snød på idrætspladsen, ville man blive udvist fra banen

Kaptajn Jespersens første indbyder, pastor Arne Hansens baggrund for sit initiativ var, at »Kirken og Ungdommen trænger til hinanden«, og han karakteriserede Kaptajn Jespersen som »måske uden selv at vide det... en af vor Tids største Vækkelsesprædikanter«, en titel Jespersen ikke uden stolthed tog sig til. Dog fastholdt han gennem alle gæsteprædikenerne ikke at tale fra prædikestolen; det var trods alt præstens domæne.

Var én af sin tids største »Vækkelsesprædikanter«

Sundhedsdyrkelse og urealistiske drømme

Skønt fanatisme i nutiden ofte bliver opfattet som karakteristisk for eliteidrætten, viser eksemplet Kaptajn Jespersen, at breddeidrættens pionerer også kunne være præget af forestillinger, der koblede vækkelse og sundhedsdyrkelse. Religionen havde da også fortsat haft et stærkt tag i den brede befolkning i første del af det tyvende århundrede, men ofte

i mere latente former. Kaptajnens læremester, sundhedsapostlen I.P. Müller, Kaptajnen selv og andre hygiejnikere hjalp mennesker med at bevæge sig ind i det tyvende århundrede uden total skizofreni mellem videnskab og religion. Alt i alt er det svært at forestille sig, at mange århundreders selvfølgelige religiøsitet blot skulle blive fejlet af vejen som med et trylleslag i en uafvendelig sekulariseringsproces.

Skønt der er god grund til at råbe vagt i gevær over for fysisk inaktivitet, må der også i nutiden advares mod udvikling af en hysteri, der vil gøre ondt værre. Desværre ser disse tendenser ud til at fortsætte med den intensive jagt på en antifedmepille, der bygger på mange menneskers urealistiske drøm om, at man kan slanke sig uden selv at skulle yde det mindste. »Ernæringsterapeuten« Thorbjörg Hafsteindóttirs lover frejdigt med sin håbløst urealistiske bestseller og program at man kan blive »10 år yngre på 10 uger«.

Desværre ser disse tendenser ud til at fortsætte med den intensive jagt på en antifedmepille

Hans Bonde er professor på Institut for Idræt på Københavns Universitet

¹ Oplæg stammer fra Hans Bonde: Det Ekstreme Køn (2008)

SUNDHED ER KOMMET FOR AT BLIVE

Af Hanne Vibeke Hjort og Tine Gomard

Kontanthjælpemodtagere, arbejdsløse og sygedagpengemodtagere med kort eller ingen uddannelse lever i kortere tid og med lavere livskvalitet end den øvrige befolkning. Rygning, stress, usund kost og fysisk inaktivitet er væsentlige risikofaktorer for disse grupper. Social ulighed i sundhed er et stort problem, årsagerne til uligheden skal findes i levevilkår, helbredsrisici og sygdom. Det vigtigste våben i kampen mod ulighed i sundhed er, at både centrale og lokale myndigheder tænker sundhed ind i samfundsstrukturen.

Forfatterne til denne artikel var begge projektledere for et kommunalt metodeudviklingsprojekt i henholdsvis Odense og Københavns Kommuner under projekt *Lighed i Sundhed* ledet af Sundhedsstyrelsen. Projektet havde til formål at udvikle metoder for sundhedsfremme til beskæftigelsesindsatsen inden for fire risikofaktorer: kost, rygning, alkohol og motion – populært benævnt KRAM. Projektet blev afsluttet med udgangen af 2009 og der er i forbindelse med projektet produceret dialogkort, inspirationsmateriale, værktøjskasse, casebeskrivelse og andet materiale. Artiklen trækker på erfaringer fra kommuner, som i de senere år har udviklet og implementeret sundhed i beskæftigelsesindsatsen.

Artiklen trækker på erfaringer fra kommuner, som i de senere år har udviklet og implementeret sundhed i beskæftigelsesindsatsen

Vi vil i denne artikel fokusere på de metoder og erfaringer, der er opsamlet om introduktion og implementering af fysisk aktivitet i beskæftigelsesarenaen. Det stod hurtigt klart, at opgaven ikke alene bestod i at få erfaringer med, hvordan man kunne introducere fysisk aktivitet for deltagerne på aktiveringsforløb og sygedagpengeforløb, hvilke aktiviteter man skulle tilbyde, og hvordan de skulle organiseres. Medarbejdere og ledelse i beskæftigelsesindsatsen skulle også med argumenter og eksempler bringes til at se, hvilke potentialer, der var i at tilføre beskæftigelsesindsatsen et nyt felt – sundhed.

Sundhed bringer flere ud af aktiveringen

I Rebild Kommune har en ekstern aktør målt på effekten af sundhedsaktiveringen tilbage i 2001. Målingen er siden blevet udvidet og præciseret. Kommunens tal viser, at over halvdelen (59 procent) af de syge borgere er raskmeldte efter det første forløb på 6 uger. Den resterende gruppe fortsætter i endnu et motionsforløb på 6 uger, der

varetages af kommunens sundhedsafdeling, og her opnås yderligere en succesrate på 44 procent efter endt forløb. Motion kan være med til at sætte en proces i gang, hvor borgere – måske for første gang i flere år – får prøvet sig selv af fysisk og dermed får en større kropsbevidsthed og et mere realistisk billede af, hvad han eller hun rent faktisk kan klare. Flere af de jobcentre, der har erfaringer med at tilbyde motionstilbud til dagpengemodtagere og ledige borgere, er begejstrede og overbeviste om, at det har en god effekt, selv om effekten endnu ikke er videnskabeligt dokumenteret. Kommunernes Landsforening lavede i 2009 en undersøgelse blandt kommunernes jobcenterchefer. Det var deres vurdering, at langt størstedelen (80 procent) af de sygemeldte borgere, som havde deltaget i aktiverings-tilbud med sundhedselementer, var tilfredse.

Målrettet den enkelte borger

Borgerne kommer med vidt forskellig baggrund – lige fra tidligere eller nuværende maratonløbere til deltagere med meget begrænsede eller ingen bevægelseserfaringer. En del har aldrig dyrket sport, eller er stoppet for mange år siden, andre har haft dårlige erfaringer med idræt i skolen. Nogle har dårligt helbred, nogle har fysiske skavanker, andre psykiske problemer. Deltagernes forskellighed betyder, at selv om en gruppe tilbydes det samme – »træning i et styrketræningscenter« – så skal indsatsen være forskellig og målrettet den enkelte. I København havde vi gode erfaringer med at give borgerne mulighed for at vælge mellem forskellige former for fysisk aktivitet lige fra fodbold over yoga til kongespil.

For en sårbar målgruppe har det stor betydning, hvordan de fysiske rammer er for træningen. I Odense Kommune føler man sig heldig, at man har valgt et træningscenter, som er et meget rummeligt og inkluderende sted, hvor der ikke bliver set skævt til mennesker, der måske ikke ligner det typiske »fitness-ideal«. Der er plads til tykke og tynde, unge og gamle med eller uden tørklæde. Det kan være varmt for muslimske kvinder at træne i traditionel påklædning, og man skal passe på ikke at få tøjet i klemme i maskinerne, men det er helt op til den enkelte, hvordan de vil være klædt – bare det er anstændig påklædning. Træningscentret er indrettet med mange små rum og kroge, og det har stor betydning for borgere med angstproblematikker, at de kan finde et hjørne at træne i, hvis de får det dårligt af at være sammen med mange mennesker. De eneste borgere, der ikke er plads til i træningscentret, er misbrugere, som har en meget forstyrrende adfærd, men ellers er der »højt til loftet«. At borgeren er trykke ved at træne i motionscentret, kan være med til at give dem lyst til at fortsætte på egen hånd efter endt aktivering.

Flere af de jobcentre, der har erfaringer med at tilbyde motions-tilbud til dagpengemodtagere og ledige borgere, er begejstrede og overbeviste om, at det har en god effekt

I København havde vi gode erfaringer med at give borgerne mulighed for at vælge mellem forskellige former for fysisk aktivitet lige fra fodbold over yoga til kongespil

Hvad træningen bidrager til

I Odense Kommune er det en erfaring, at fysisk træning ikke alene har en sundhedsfremmende effekt, men kan også bringe borgere tættere på arbejdsmarkedet. Træningen giver styrke og udholdenhed – en væsentlig forudsætning for at kunne varetage et arbejde. Træningen giver større selvtillid og tro på, at man kan noget mere end man forventede.

Træning kan fungere som en »ventil«, når borgeren bliver presset af manglende succes med jobsøgningen. Det er en måde at få den dårlige stemning ud af kroppen på

Når borgere først har prøvet at gøre noget, som virker, fx tabe sig, så giver det en selvtillid, som de ikke havde før, og så tør de efterfølgende måske selv gå ud og spørge til en praktikplads – noget der måske var fuldstændigt utænkeligt før. Træningen kan lette presset på den jobsøgende og give anledning til sociale kontakter. Træning kan fungere som en »ventil«, når borgeren bliver presset af manglende succes med jobsøgningen. Det er en måde at få den dårlige stemning ud af kroppen på. Endelig kan træningen fungere som »frikvarter«, hvor deltageren får talt med sine medkursister på en anden måde og måske får nye ideer i forhold til jobsøgningen og andre udfordringer i tilværelsen.

Fra Jammerbugt Kommune fremhæves det, at borgerne med fysisk aktivitet oplever et socialt fællesskab og får et netværk – og det er måske i virkeligheden mindst lige så meget værd for mange, som selve aktiviteten. Fra Københavns Kommune var erfaringen endvidere, at langt de fleste fysiske aktiviteter kan udføres af mænd og kvinder sammen og på tværs af etnicitet. Dette har haft en positiv integrationseffekt.

Sundhed som nyt fagligt felt

For at kunne tilgodese individuelle behov og levere en kvalificeret sundhedsindsats er det afgørende, at instruktører og undervisere har en sundhedsfaglig baggrund. I Odense Kommune har man udarbejdet funktionsbeskrivelser for de stillinger, hvor medarbejderen skal udføre sundhedsopgaver. På et beskæftigelsescenter i København blev en gruppe medarbejdere uddannet til at være instruktører på en blandt borgeren meget populær gå-test. Fremover vil man i stillingsopslag i teamet og ved samtaler gøre ansøgere bekendt med, at sundhed er et obligatorisk element i beskæftigelsesindsatsen. I både Odense og Københavns Kommuner har der været afholdt interne kurser, hvor medarbejdere kunne udvikle en fælles forståelse af de nye sundhedsopgaver og en fælles forståelse af, hvordan de forskellige faggrupper skulle arbejde sammen om opgaven.

Fremover vil man i stillingsopslag i teamet og ved samtaler gøre ansøgere bekendt med, at sundhed er et obligatorisk element i beskæftigelsesindsatsen

Det har afgørende betydning for implementering af sundhedstilbud i beskæftigelsen, at ledelsen bakker projektet op. I København har vi arbejdet på, at jobcenteret skulle sende tydelige signaler om, at her tages sundhed seriøst. Vi har arbejdet på, at sundhed skal tænkes ind i hele organisationen, både i form af sunde rammer og sund-

hedstilbud til borgerne og også i form af sundhedsfremme for medarbejderne.

Ny faglighed – nyt tværfagligt fællesskab

I Odense Kommune har dét, at bruge træning som en del af beskæftigelsen også givet en større tværfaglighed i jobcentret. Dels får man flere øjne på den enkelte borger, men som sundhedsfaglig medarbejder ser man også andre ressourcer og begrænsninger end den socialfaglige medarbejder – eller man er med til at underbygge de ting, som allerede er beskrevet. For personalegruppen har det en betydning, at der opbygges et fællesskab omkring aktiviteterne, og træningen er således også for medarbejderne en god afveksling i hverdagens administrative opgaver. Alle medarbejdere kan byde ind på aktiviteterne, så der også er mulighed for, at administrative medarbejdere på kontoret går stavgang med borgerne et par gange om ugen. Trivslen forbedres, motion og sundhed bliver et aktiv for arbejdsstedet og faggrænserne brydes ned. I Københavns Kommune førte projektet til, at der i dag er udarbejdet en strategi for udvikling og implementering af indsatser for sundhedsfremme på tværs af beskæftigelses-, social- og sundhedsforvaltningen.

Sundhedsfremme for medarbejderne

På beskæftigelsescentre i København har medarbejderne også ønsket motionstilbud på arbejdspladsen. På et center er der etableret træningsfaciliteter med fitnessmaskiner, som medarbejderne har adgang til før og efter arbejdstid, og det har været diskuteret om og hvordan, der

Trivslen forbedres, motion og sundhed bliver et aktiv for arbejdsstedet og faggrænserne brydes ned

kan indføres pausegymnastik. På et andet center så medarbejderne de unge kontanthjælpsmodtageres store interesse for kickboksning. På opfordring fra medarbejderne blev der arrangeret et træningshold for medarbejdere. »Kom med« er Odense Kommunes sundhedstilbud til udvalgte medarbejdergrupper. I en medarbejdergruppe førte træningen til, at flere medarbejdere begyndte at cykle på arbejde, noget de aldrig havde gjort før.

Alt tyder på, at integration af sundhed i beskæftigelsen er en rigtig »win-win situation«

Alt tyder på, at integration af sundhed i beskæftigelsen er en rigtig »win-win situation«. De ledige og sygedagpengemodtagerne får umiddelbare sundhedsgevinster – en erfaring, de kan tage med videre i livet, og de kommer tættere på arbejdsmarkedet. Medarbejderne er selv begyndt at motionere. Endelig er der eksempler på, at fysisk aktivitet har styrket trivsel og det tværfaglige samarbejde. Hermed er bolden givet op.

Hanne Vibeke Hjort er uddannet lærer, har været leder af AOF Fredericia og projektleder på Lighed i Sundhed i Odense Kommune. Her er Hanne Vibeke daglig leder af RevaSanderum, der tilbyder aktiviteter for sygedagpengemodtagere, afklaring af kontanthjælpsmodtagere med sociale, psykiske eller helbredsmæssige problemstillinger og motions- og sundhedsaktiviteter.

Tine Gomard er kandidat i socialt arbejde, har arbejdet med integration, beskæftigelse og sundhedsfremme i en årrække. Tine var leder på Lighed i Sundhed i Folkesundhed København, Københavns Kommune i det sidste projektår, arbejder nu med tobaksforebyggelse for socialt udsatte.

KVINDER, MOTION OG SAMFUND¹

Legerum og strejferum

Allerede i 1930'erne undersøgte psykologen Martha Muchow (1892-1933) børns livsrum i byen. 14-årige piger og drenge skulle ved hjælp af en byplan male alle de gader blå, som de kendte godt og brugte som legerum. De gader, de kendte, men ikke havde særlig megen erfaring med, skulle de male røde. Det blå område betegnede Muchow som »legerum«, det røde område som »strejferum«. Sammenlagt udgjorde begge områder børnenes »livsrum«. Det var påfaldende, at pigernes »strejferum« kun var halvt så stort som drengenes. Det er strejferummet, der er afgørende for erobring af nye territorier samt beredskab og initiativ til at gå i dialog med nye udfordringer. Drengene søgte mere udendørs, var mere ekspansive og bedre forberedt på at løse nye opgaver.

At offentlige rum bliver brugt af drenge og piger på forskellig vis, afhængig af deres erfaringer, sociale oprindelse og etniske tilhørsforhold, viser også nyere forskning. Piger leger f.eks. sjældnere end drengene i offentlige rum. Det areal, som piger benytter, er i gennemsnit meget mindre end drengenes, og drenge er mere ekspansive i deres legeadfærd.

Moderne arbejds- og livsstrukturer frembringer nye forventninger til organisationen af menneskers bevægelsesbehov. Motionen skal indpasses i hverdagen så frit og fleksibelt som muligt. Det kræver ikke kun nye bevægelsestilbud, men også nye bevægelsesfaciliteter. Idrætslegepladser prøver at eksperimentere med en variation af nye tilbud, og den klassiske »trim-sti« er blevet afløst af mere udfordrende og stimulerende modeller. Der formuleres dog sjældent spørgsmål om sammenhængen mellem køn, arkitektur og bevægelse. Det er i hvert fald sjældent, at voksne kvinders forhold til idrætsfaciliteter tages som udgangspunkt for erkendelsesinteressen.

Kvinder spiller med andre bolde

Kvinder løber, spiller bold, dyrker gymnastik, dans og yoga og styrketræner. De går i motionscenter, de bruger haller, de løber i skoven. Ser man på kvinders mest populære idrætsgren (blandt voksne), kan man se, at deres idrætsmønster adskiller sig fra mænds. Det leder til forskellige spørgsmål:

- Har kvinder og mænd i lige grad adgang til *faciliteter*, der egner sig til deres foretrukne idrætsaktiviteter?

*Af Kirsten Kaya
Roessler*

Motionen skal indpasses i hverdagen så frit og fleksibelt som muligt. Det kræver ikke kun nye bevægelsestilbud, men også nye bevægelsesfaciliteter

- Tilgodeses kvinders og mænds forskellige *behov* i lige grad ved indretning af motionsfaciliteterne?

Hvis kvinders fornemmelse af tryghed, deres forventning til territorierne og deres forhold til tilskuere giver sig til udtryk i en efterspørgsel efter nye faciliteter – så udfordres byg»herrer«, arkitekter og ikke mindst forskningen

Hvis det nu skulle vise sig, at kvinder stiller andre krav til løberutens udformning end mænd, hvis kvinders fornemmelse af tryghed, deres forventning til territorierne og deres forhold til tilskuere giver sig til udtryk i en efterspørgsel efter nye faciliteter – så udfordres byg»herrer«, arkitekter og ikke mindst forskningen.

Koblingen mellem rum, idræt, kvinder og psykologi må i det nordiske rum betegnes som et forholdsvis uudforsket område. I 2005 nedsatte Lokale- og Anlægsfonden en tværfagligt ekspertgruppe vedrørende kvinders behov i idrætsarkitekturen, bestående af arkitekterne Mette Mogensen og Dorthe Mandrup, fitnessinstruktøren Bettina Borg, konsulent Laura Munch og lektor og psykolog Kirsten Kaya Roessler. Gruppens arbejde udmøntede sig bl.a. i, at Syddansk Universitet for Lokale- og Anlægsfonden i 2006 udførte en undersøgelse af kvinders brug af idrætsfaciliteter. Formålet med undersøgelsen var at få et indblik i, hvordan kvinder til forskel fra mænd bruger idrætsfaciliteter, hvordan de reagerer på forskellige typer af omgivelser og hvilke ønsker og krav, de stiller til brug af idrætsfaciliteter. I artiklen bliver hovedsagelig de psykologiske resultater gengivet.

Det viste sig, at kønnene især adskilte sig på de psykologiske faktorer. Kvinder prioriterer både tryghed og intimitet meget højt

I undersøgelsen blev spurgt til, hvordan kvinderne bruger idrætsfaciliteterne, hvordan de reagerer på de forskellige typer af omgivelser og hvilke ønsker og krav, de stiller til idræts- og motionsfaciliteter. Det viste sig, at kønnene især adskilte sig på de psykologiske faktorer. Kvinder prioriterer både *tryghed* og *intimitet* meget højt. De oplever forholdene som dårlige, hvis der mangler lys, der er mennesketomt, eller der findes et højt støjniveau. Der er ligeledes signifikante forskelle på en række områder i forhold til *faciliteternes indretning* ved indendørs aktivitet: Kvinder er mere følsomme over for rum, der benyttes som gennemgangsrum, eller hvor folk fra gaden kan se ind. Der er også signifikante forskelle i forhold til *barrierer* ved udendørs aktivitet: Dårligt lys er den største barriere for udendørs idræt, men også afsides liggende, mennesketomme områder og angsten for overfald afholder kvinder fra at dyrke idræt udendørs.

I forhold til idrætsaktivitetens *tilgængelighed* har kvinder brug for en større fleksibilitet i tilgængeligheden af idrætsrummet, især med henblik på åbningstider og på beliggenhed af idrætsstedet i forhold til hjemmet. Også prisen spiller en større rolle end for mænd. Mødre og fædre stiller forskellige krav til idrætsfaciliteten, afhængig af deres børns alder: For kvinder med *børn* under 9 år er det vigtig selv at være aktiv på idrætsstedet, mens deres børn træner eller er aktive, og der er samtidig et behov for, at børnene kan blive passet, mens moderen er fysisk aktiv.

Der findes ligeledes forskelle mellem aldersgrupperne med henblik på barrierer ved udendørsaktiviteter: Angsten tiltager med alderen, både når det handler om at opholde sig i et mennesketømt, forsømt og isoleret område. Også angsten for at komme til skade uden at kunne få hjælp er mest udpræget blandt de ældste kvinder i undersøgelsen.

Kontrol og blufærdighed som centrale punkter

Vil man sammenfatte undersøgelsens resultater, så kan man overordnet tale om tre centrale faktorer – kontrol, respons og blufærdighed – som har en betydning for kvinder. En central forskel mellem mænd og kvinder er deres oplevelse af faren for at *tabe kontrol*. At føle sig utryg i et område eller på en løbesti manifesterer sig som en angst for en mulig grænseoverskridelse i form af et fysisk overgreb. Når fx et løbeområde er bevokset med buske og mangler belysning, stiger kvindernes bevidsthed om risikoen for at tabe kontrol, og i samme takt forsvinder lysten ved bevægelsen. Angsten er særlig stor, når kvinder er alene, og den mindskes, når de er sammen med andre.

Mens ønsket om kontrol især omfatter angsten for den fysiske grænseoverskridelse, så omhandler *blufærdighed* angsten for en potentiel krænkelse af intimsfæren. Ligger man på ryggen på gulvet og laver styrkeøvelser, føler man sig udstillet på en anden måde, end hvis man træner med vægte. Det er især ældre kvinder, der bliver forstyrret af denne »synlighed«. Intimsfæren kan også generes af at høre sidemandens stønnen i fitnesscenterets maskinafdeling ved en for tæt placering af træningsredskaberne. Det opleves som en indtrængen i ens private rum.

Mange kvinder giver udtryk for et ønske om en personlig træner og et godt serviceniveau på de steder, de træner. Det afspejler bl.a., at idrætstid er en kostbar tid for kvinder (især med børn), fordi de er mere afhængige af faktorer som tilgængelighed og fleksibilitet. Derfor vil kvinder gerne have så meget udbytte som muligt af tidsanvendelsen, og de vil gerne have *respons*. I oplevelsen indgår fitnessinstruktørens interesse på lige fod med muligheden for at sidde et rart sted efter idrætten.

Anbefalinger til nye anlæg

Allerede placeringen af anlægget, *hvor* det ligger, *hvordan* det er anlagt, *hvilke* samspilsmuligheder det har med omgivelserne, har indflydelse på, om man føler det er rart at komme til og i idrætsanlægget. At ankomme til et idrætsanlæg om vinteren til en skummel parkeringsplads er ikke ligefrem indbydende. En oplyst facade mod parkeringspladsen – og derved en genbrug af hallens lys – vil skabe en atmosfære af at være velkommen og give en tryggere adgang til faciliteten.

Blufærdigheden og ubehaget ved at føle sig »begloet« gælder både i forhold til de tilstødende rum og de ydre omgivelser. Kvinder vil altså

At føle sig utryg i et område eller på en løbesti manifesterer sig som en angst for en mulig grænseoverskridelse i form af et fysisk overgreb

Idrætstid er en kostbar tid for kvinder (især med børn), fordi de er mere afhængige af faktorer som tilgængelighed og fleksibilitet

i idrætssammenhænge helst ikke have uinviterede tilskuere. Det hænger ofte sammen med selve aktiviteten, men også med en almindelig blufærdighed for at være udstillet i bevægelse. En blufærdighed som afgjort tiltager med alderen.

Hvordan et udendørs rum opfattes, afhænger ligeledes af mange faktorer, som fx lys, kendskab til stedet eller atmosfæren. Udendørs aktiviteter hos kvinder er ofte løb eller gang. Da tryghed og sikkerhed er en væsentlig faktor i udendørs aktiviteter, er det vigtig hvordan disse indrettes. Ikke alle løbestier kan gøres attraktive, når mørket falder på – heller ikke, når der er kunstlys på stien. For kvinder spiller tryghed på aktivitetsstedet en stor rolle. Opfattes stien ikke som tryk, vil den ikke blive benyttet.

Et andet aspekt er, at kvinder ofte har sociale motiver for at løbe. Denne måde at organisere sin løbetur på har indflydelse på udformningen af løbestien, den skal være bred nok til, at mindst to personer og gerne flere kan løbe ved siden af hinanden. Knyttes løbesti til en idræts facilitet, er det fint, hvis der er omklædnings- og toilet muligheder. Med henblik på den før nævnte interesse fra forældre for at være på sidelinjen, var det en god mulighed, hvis man kunne kombinere at være tilskuer med løbeturen. En sti rundt om arealet, hvor fodboldbanerne er placeret på, som er bred nok til at flere kan løbe sammen, vil give mødrene en mulighed for at bevæge sig i idrætstøj og samtidig følge børnenes træning eller kampe. Ud over tryghed er synlighed et andet vigtigt aspekt i kvinders udendørs præferencer. Det er svært at skabe en god balance i udendørs rum, som både giver tryghed uden at være alt for synlig og udstillende. At bygge til kvinder er ingen nem opgave.

Det er svært at skabe en god balance i udendørs rum, som både giver tryghed uden at være alt for synlig og udstillende. At bygge til kvinder er ingen nem opgave

Afslutning

Skal der bygges, så kvinders behov tilgodeses, vil det ikke nødvendigvis betyde flere eller andre faciliteter. Det kan også være en anderledes indretning og prioritering af de fælles arealer og anlæg. I fremtiden skal der ikke hver gang skabes faciliteter til boldspil, men i højere grad udformes rum, der primært er tænkt til de blødere bevægelsesformer. I dag matcher især fitnesscentre kvinders behov. De ligger tæt på boligområdet og har ofte en æstetisk indretning, som svarer til kvinders behov. Hvis interessen er at styrke fysisk aktivitet i alle alders- og kønsgrupper, så skal der tages hensyn til halvdelen af befolkningens interesser.

Kirsten Kaya Roessler er cand.psych., ph.d. og er ansat som lektor i sundhedspsykologi på institut for idræt ved Syddansk Universitet.

1 Artiklen er en redigeret kortversion af artiklen Roessler, K.K., Munch, L. & Mogensen, M. (2010) »Kvinder i idrættens rum«. I: Troelsen, J. *Bevægende rammer. Omgivelsernes betydning for fysisk aktivitet og sundhed*, Syddansk Universitetsforlag, s.135-148. Artiklen samt Roessler, K.K. (2003) »Arkitekturpsykologi – idrætsrum som med- og modspiller« Lokale- og Anlægsfondens skriftværk, bind nr.7 henviser til en udførlig referenceliste.

LYSTBETONET HOLDIDRÆT GØR EN FORSKEL FOR INAKTIVE KVINDER

– et studie af motivationsfaktorer, historiefortælling og social kapitaldannelse i motionsprojekt med fodbold og løb for kvinder

Denne artikel viser, at deltagernes motivationsfaktorer, historiefortælling og opbygning af social kapital er afhængig af hvilken aktivitet, der bliver valgt, når utrænede danskere skal i gang med et motionstilbud. Selv kvinder uden forudgående fodbolderfaring viste sig at blive motiverede af de lystbetonede og sociale elementer ved en holdsport som fodbold, og fodboldtræningens iboende, ansigt-til-ansigt og kropskontakt, aktivitetsbaserede samarbejde og uforudsigelighed synes at fremme deltagernes vi-historier og sociale omgang i et omfang, der forbedrer mulighederne for at fastholde deres idrætsaktivitet.

*Af Birgitte Rejkjær
Krustrup*

Introduktion

Mange danskere er så inaktive, at det udgør en stor sygdomsrisiko, men har alligevel svært ved at blive engageret i og fastholde en aktiv livsstil. En nylig undersøgelse om inaktive danskere har klarlagt barrierer og motiver for deltagelse i fysisk aktivitet, herunder kropslige og praktiske barrierer samt prioriterings- og irrelevansbarrierer. En central del af konklusionen lyder, at motionsdeltagelse bør indeholde positive sociale oplevelser, og med fordel kan tage udgangspunkt i tidligere erfaringer med idrætsaktivitet. Den manglende succes for det ambitiøse landsdækkende sundhedsprojekt »Motion på recept« kan blandt andet tilskrives borgernes store problemer med at fastholde den fysiske aktivitet efter interventionsperiodens afslutning. I den anledning har det været debatteret, hvordan træningen skal organiseres, hvad den skal bestå af og hvordan aktiviteten forankres i det lange perspektiv. Til lige har det været drøftet om sådanne motionstilbud skal operere på individ- eller gruppeniveau. Den nærværende artikel skal ses som et bidrag til denne debat, idet den har undersøgt, hvordan motivationsfaktorer, historiefortælling og social kapitaldannelse er påvirket af hvilken idrætsaktivitet som en gruppe inaktive kvinder er blevet tilbudt i et 4 måneders motionsprojekt og tillige hvordan projektførelsen påvirkede

En central del af konklusionen lyder, at motionsdeltagelse bør indeholde positive sociale oplevelser, og med fordel kan tage udgangspunkt i tidligere erfaringer med idrætsaktiviteter

deltagernes syn på et senere aktivt medlemskab af et træningscenter eller idrætsforening.

Metode

I projektet deltog 85 kvinder i alderen 20-50 år. I den ene del af projektet deltog 57 fysisk inaktive kvinder, der ikke havde dyrket regelmæssig motion i de sidste to år. Disse kvinder blev ved lodtrækning opdelt på et fodboldhold, et løbehold og en kontrolgruppe. De to fysisk aktive grupper trænede 2x1 time om ugen i 16 uger. Begge grupper gennemførte deres træningspas i fællesskab på Institut for Idræt i København og begge grupper havde en træner. Udover en række fysiologiske målinger af de trænings- og sundhedsmæssige effekter af de to træningsformer blev det undersøgt, hvordan en intervention med henholdsvis fodbold og løb påvirkede social kapitaldannelse på de to hold og hvilke motivationsfaktorer der efter de 16 ugers forløb var fremherskende for deltagerne i de to forsøgsgrupper. Sideløbende med dette interventionsstudie gennemførtes et komparativt studie af to kvindefodboldhold med i alt 27 spillere for at undersøge motivationsfaktorer, historiefortælling og social kapitaldannelse for deltagere, der har dyrket foreningsidræt sammen i flere år.

Udover en række fysiologiske målinger af de trænings- og sundhedsmæssige effekter af de to træningsformer blev det undersøgt, hvordan en intervention med henholdsvis fodbold og løb påvirkede social kapitaldannelse på de to hold

I det nærværende projekt blev benyttet en kombination af kvantitative og kvalitative metoder. En sådan fremgangsmåde kaldes triangulering og kan ifølge flere forskere åbne mulighed for at konkludere mere fyldestgørende på komplekse problemstillinger og udgøre en intern validitetskontrol. De kvantitative metoder bestod blandt andet af et netbaseret individuelt spørgeskema med svarmuligheder vedrørende deltagernes vigtigste motivationsfaktorer for deltagelse i fysisk aktivitet. Den efterfølgende databehandling blev gennemført med programmet SurveyXact. Antallet af respondenter i interventionsstudiet var 38 ud af 44 deltagere svarende til en besvarelsesprocent på 87%, mens besvarelsesprocenten for klubdeltagerne var 78% (21 af 27). De kvalitative metoder havde hovedvægt på fokusgruppeinterviews som blandt andet tilvejebragte refleksivitet og indbyrdes diskussion blandt informanterne samt videoobservationer af deltagerne før, under og lige efter træning. Der blev gennemført i alt fem fokusgruppeinterview med 5-7 deltagere per interview. De gennemførte interviews blev optaget med video og digital diktafon og blev efterfølgende transkriberet og kodet med programmet Atlas.ti.

Både fokusgruppeinterviews og videoobservationer gav information om deltagernes indbyrdes historiefortælling i form af jeg-historier (om mig selv), vi-historier (om os i gruppen) og de-historier (om de andre), samt opbygning af social kapital i form af bondende social kapital (som er indadorienteret og styrker gruppeloyalitet, egen identitet og specifik gensidighed) og brobyggende/bridging social kapital (som

er udadorienteret og styrker generel gensidighed og omverdenskontakt). Den benyttede definition af social kapital er formuleret af den amerikanske sociolog Robert D. Putnam: »Social kapital er egenskaber ved det samfundsmæssige liv – som tillid, normer og netværk – der fremmer samarbejdet mellem deltagerne og dermed forbedrer samfundets effektivitet: Som andre former for kapital er social kapital produktiv i den forstand, at den gør det muligt at opnå bestemte mål, som ikke ville være opnåelige i dens fravær.«

Resultater

Deltagernes primære motivationsfaktorer

Efter at have spillet fodbold i 16 uger angav deltagerne i fodboldgruppen, at de vigtigste motivationsfaktorer var at få motion (57%), at have det sjovt (43%) og at spille sammen (43%). Fodboldgruppens deltagere beskrev tillige i deres interviews, at de blev motiveret af fodboldaktiviteten i sig selv og de sociale elementer ved fodboldtræning og at det for dem virkede befordrende, at fodboldtræningen indeholder samarbejde, spilelementer som mål, tacklinger, hovedstød, etc., og overraskende momenter som de kunne snakke om og grine af. Blandt andet derfor opstod en dynamisk historiefortælling af både jeg- og vi-historier på fodboldholdet. Hvad angik løberne havde de betydeligt sværere ved at motivere sig ved løbeaktiviteten i sig selv. I stedet motiveredes de af en række ydre faktorer og veldefinerede gevinster ved løbeturene. Dette gjaldt fysisk velvære (47%) og de sundhedsmæssige gevinster af løbetræningen såsom »At få fedtprocenten ned (53%)«, »Det forebygger sygdom (41%)« og »Det er sundt (30%)«. De sundhedsmæssige gevinster spillede en betydelig mindre rolle for fodboldgruppen (10-19%; Tabel 1). Det sociale element blev ikke inkluderet i løbernes angivelse af primære motivationsfaktorer i forbindelse med det gennemførte projekt, men blev til gengæld nævnt flere gange som en betydningsfuld faktor, hvis de skulle fastholdes til løbetræning. Samlet viste denne del af undersøgelsen, at aktiviteten har stor betydning for hvilke motivationsfaktorer, der bliver dominerende for deltagerne.

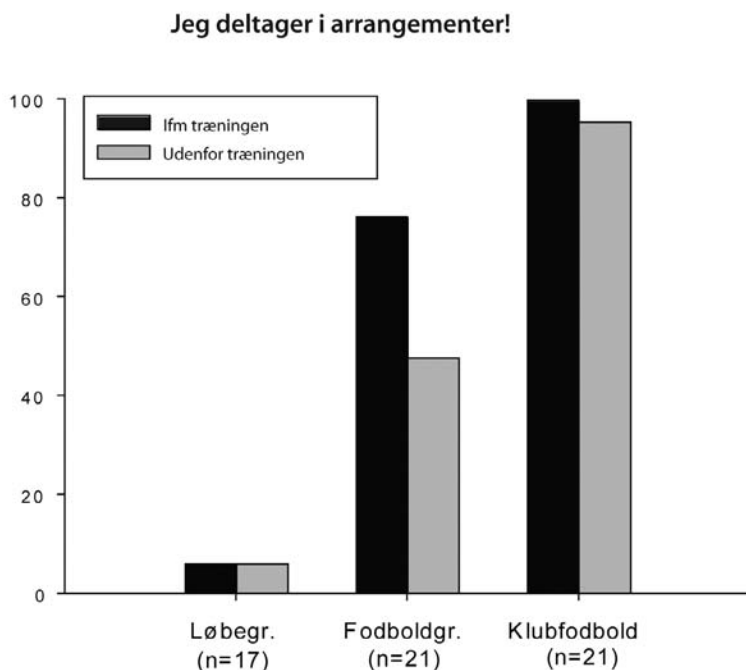
Socialt samvær og social kapitaldannelse

Undersøgelsen viste tillige, at der var betydelig forskelle mellem grupperne hvad angik det sociale samvær de havde under og udenfor aktiviteten. Således deltog henholdsvis 75% og 50% af kvinderne i fodboldgruppen i sociale arrangementer i forbindelse med og udenfor træningen, mens mindre end 10% fra løbegruppen deltog i sociale arrangementer (Figur 1). Disse resultater indikerer, at typen af aktivitet i et motionsprojekt har en stor indflydelse på udviklingen af bondende social kapital og den hastighed, hvormed der opbygges sociale netværk

Fodboldgruppens deltagere beskrev tillige i deres interviews, at de blev motiveret af fodboldaktiviteten i sig selv og de sociale elementer ved fodboldtræning

Disse resultater indikerer, at typen af aktivitet i et motionsprojekt har en stor indflydelse på udviklingen af bondende social kapital og den hastighed, hvormed der opbygges sociale netværk i gruppen

i gruppen. For klubfodboldspillerne, der har spillet sammen i flere år, er det sociale sammenhold en helt central motivationsfaktor og stort set alle spillerne deltager i sociale arrangementer både i forbindelse med og udenfor træningen (Figur 1, Tabel 1).

Figur 1: Jeg deltager i arrangementer!

En række observationer under træning og udtalelser fra deltagernes fokusgruppeinterviews underbygger, at aktiviteten fodbold adskilte sig fra aktiviteten løb gennem større grad af ansigt-til-ansigt kontakt, kropskontakt, historiefortælling (særligt vi-historier), konkret aktivitetsrelateret samarbejde, og at dette var en medvirkende årsag til en differentieret udvikling af social kapital. Undersøgelsen viste samtidig, at projektdeltagelsen er med til at skabe brobyggende social kapital. Gennem idrætsdeltagelsen, og især fodboldaktiviteten, indgik deltagerne i et nyt felt, som f.eks. arbejdskolleger havde let ved at snakke om og let ved at anerkende.

	Løbegrupper (n=17)			Fodboldgrupper (n=21)			Klubfodbold (n=21)		
	Antal	%	nr.	Antal	%	nr.	Antal	%	nr.
At få motion	7 (4)	41%	3	12 (7)	57%	1	15 (5)	71%	2
Det giver velvære	8 (1)	47%	2	6 (0)	29%	3	1 (0)	5%	
At tabe sig/få fedtprocenten ned*	9 (2)	53%	1	4 (1)	19%		0 (0)	0%	
Det forebygger sygdom*	7 (4)	41%	3	2 (1)	10%		0 (0)	0%	
At have det sjovt (*)	2 (0)	12%		9 (4)	43%	2	9 (3)	43%	3
At spille/løbe sammen på et hold*	1 (0)	6%		9 (3)	43%	2	2 (1)	10%	
Det sociale sammenhold	1 (0)	6%		3 (0)	14%		16 (9)	76%	1
At få energi	5 (2)	29%		5 (0)	24%		4 (0)	19%	
Det er sundt	5 (2)	29%		3 (1)	14%		2 (0)	10%	
For at blive bedre	4 (1)	24%		4 (0)	19%		2 (0)	10%	
Blive udfordret	1 (0)	6%		2 (0)	10%		4 (0)	19%	
At konkurrere	0 (0)	0%		1 (1)	5%		2 (1)	10%	
Legen med bolden	0 (0)	0		3 (3)	14%		8 (2)	38%	
At lære folk at kende	0 (0)	0%		0 (0)	0%		0 (0)	0%	
Andre	1 (1)	6%		0(0)	0%		0 (0)	0%	

) Angiver statistisk signifikant forskel mellem løbegruppen og fodboldgruppen

Tabel 1. Deltagernes vigtigste motivationsfaktorer for deltagelse i fysisk aktivitet.

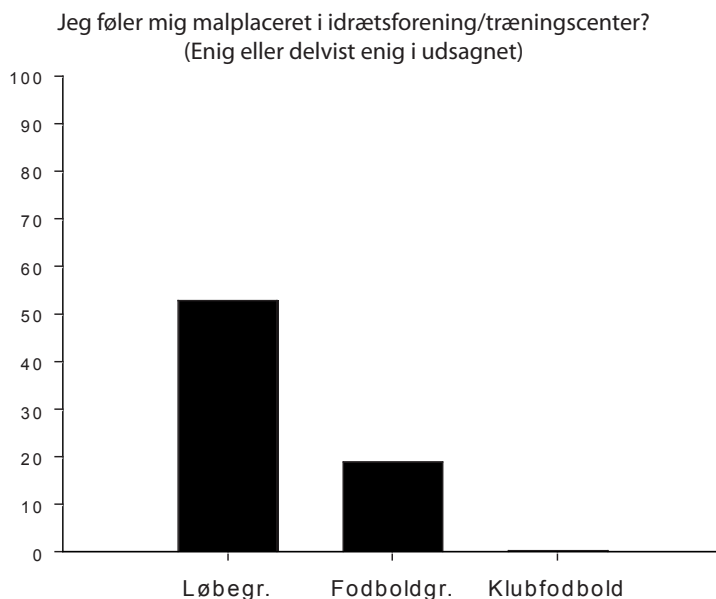
Ud fra spørgeskemaets liste af 20 motivationsfaktor valgte respondenterne fra løbegruppen (n=17), fodboldgruppen (n=17) og fra de to klubfodboldhold (n=21) de 3 vigtigste faktorer og angav en prioritæringsrækkefølge fra 1-3. I tabellen er angivet hvor mange (i antal og procent) respondenter der har valgt hver af motivationsfaktorerne og i parentes er antal førsteprioriteter anført.

Barrierer for fysisk aktivitet

Hvad angår de oplevede barrierer mod idrætsdeltagelse er det interessant at konstatere, at flere løbere end fodboldspillere oplevede, at det er svært at komme af sted til træning på grund af manglende lyst (58% overfor 37%). Tillige er der mange af de deltagende kvinder, og gennemsnitligt flere løbere end fodboldspillere, der anså familien for at være en barriere for, om de kom ud af døren til træning (71% overfor 47%). Flere deltagere angav, at der i en travl hverdag ikke altid er tid eller overskud til at prioritere egen træning, når »børn, mand og arbejde

Det bliver altså betydeligt lettere at overvinde de oplevede barrierer, hvis motivationen retter sig mod leg, lyst, motion og socialt samvær.

skal passes...«. Men det bliver altså betydeligt lettere at overvinde de oplevede barrierer, hvis motivationen retter sig mod leg, lyst, motion og socialt samvær. Resultaterne fra spørgeskemaerne viste ligeledes, at deltagerne i fodboldgruppen havde lettere ved at se sig selv i en idrætsforening/træningscenter end deltagerne i løbegruppen. Ved projektforløbets afslutning svarede 52% af deltagerne i løbegruppen således, at de var helt eller delvist enige i, at de føler sig malplaceret i idrætsforening/træningscenter, mens dette kun gjaldt 19% af deltagerne i fodboldgruppen (Figur 2).

Figur 2: Jeg føler mig malplaceret i idrætsforening/træningscenter?

»Hvis vi altså kan få lov at spille sammen...«

Som tidligere nævnt ønskede mange af løberne at »finde nogle at løbe med« hvis de skulle fortsætte med at løbe, men kun 3 af 17 deltagere havde tænkt tanken, at det skulle foregå i klub- eller centerregi, mens et flertal af deltagerne i fodboldgruppen havde gjort sig tanker om at spille videre i klubregi... »Hvis vi altså kan få lov at spille sammen...«

Konklusion

Den nærværende intervention for inaktive kvinder viste, at en lystbetonet holdidræt kan gøre en forskel for voksne kvinder. For det første viste undersøgelsen, at fodboldspillernes vigtigste motivationsfaktorer var baseret på en oprigtig interesse for aktiviteten, hvilket gør, at den

enkelte deltager har lettere ved at håndtere barrierer for idrætsdeltagelse. For det andet, at deltagerne i fodboldtræning fortæller flere aktivitetsforankrede vi-historier, laver flere sociale arrangementer og akkumulerer mere social kapital end en tilsvarende løbegruppe og på sigt synes at have større muligheder for at opbygge netværk med praktisk støtte, menneskelig opbakning og fællesskabsfølelse. Og for det tredje, at fodboldtræning tilsyneladende egner sig godt til at give deltagerne »kørekort« til foreningslivet, hvilket potentielt kan have stor betydning for muligheden for at fastholde deltagerne i fysisk aktivitet i det lange perspektiv.

Læs mere i artiklen Ottesen L, Jeppesen RS & Krustrup BR (2010) i tidsskriftet Scand J Med Sci Sports 20(1), 118-131 og på hjemmesiden www.ifl.ku.dk/fodboldsundhed

Birgitte Rejkjær Krustrup, Master i Idræt og Velfærd, Forskningsmedarbejder ved Institut for Idræt, Københavns Universitet, Kost- og Motionsvejleder, JobForm, Frederikssund Kommune.

UDSAT FOR IDRÆT

Sundhedsfremme for sundhedsfremmede er en svær disciplin. Men mange socialt udsatte viser både interesse og socialt overskud, hvis de får mulighed for at dyrke sport i et inkluderende fællesskab, hvor de umiddelbart er »gode nok«, som de er. At de efterfølgende både tager ansvar og opnår store sundhedsfremmende gevinster, er nu et faktum.

Af Thomas
Hye-Knudsen

Der var ikke mange, der i 2003 troede på, at det var muligt at organisere og arrangere et Danmarksmesterskab i Gedefodbold for hjemløse og socialt udsatte. Baggrunden var, at hjemløseavisen Hus Forbi i kraft af sit medlemskab af det Internationale Netværk af Gadeaviser (INSP), var blevet inviteret til at deltage ved det første VM i Gedefodbold for hjemløse, der senere samme år skulle finde sted i Graz i Østrig. På daværende tidspunkt var Hus Forbi for alvor ved at manifestere sig i gadebilledet, og de hjemløse avis-sælgere havde beredt vejen for, at almindelige danskere for alvor fik øjnene op for, at der overhovedet fandtes hjemløse i Danmark, og at mange hjemløse og socialt udsatte både havde ressourcer, vilje og mentalt overskud til at vise det i det offentlige rum, hvis de fik nogle redskaber og rammer, de selv kunne stå inde for.

Knaster på rejsen

Danmarksmesterskabet i Gedefodbold for hjemløse blev en stor fælles manifestation på tværs af kommunegrænser, hvor 18 offentlige og private institutioner stillede med hold. 130 hjemløse – nu fodboldspillere – i alderen 18-61 med psykiske problemer, alkoholikere og narkomaner – både aktive og clean indtog Rådhuspladsen i København over en weekend i en solbeskinnet maj. Havde der stået »Øget sundhed, udvikling af sociale kompetencer og misbrugsreduktion« på aktivitetsplanen på opslagstavlen, havde der næppe meldt sig en eneste deltager. Det er imidlertid i dag et faktum, at gedefodbolden rent faktisk har en positiv indvirkning på alle tre parametre, hvilket vi kommer tilbage til senere. Danmarksmesterskabet blev vundet af Møltrup Optagelseshjem, som sammen med sølvvinderne fra herberget Lindevangen på Frederiksberg kom til at udgøre Danmarks første hjemløse-landshold, som to måneder senere skulle repræsentere Danmark ved VM i Østrig. Spørgs-

Havde der stået »Øget sundhed, udvikling af sociale kompetencer og misbrugsreduktion« på aktivitetsplanen på opslagstavlen, havde der næppe meldt sig en eneste deltager

målene tårnede sig op. Vi anede ikke hvordan der kunne skaffes penge til rejsen, men daværende kulturminister Brian Mikkelsen (C) fandt 50.000 kr. på en konto, og ønskede holdet held og lykke på rejsen. Siden fulgte to måneders hektisk arbejde med at skaffe pas til deltagerne, få dem frigjort fra tvangs-aktivering og overbevist deres læger og rådgivningscentre om, at det var nødvendigt at ordinere og udlevere metadon og antabus til de berørte deltagere til mere end én dags forbrug. Nogle skulle også have erstatning for den mistede kontanthjælp, fordi de jo ikke var til rådighed for arbejdsmarkedet, mens de var bortrejste. Men af sted kom holdet – til sidst – med afgang fra København. De jyske deltagere var kommet én dag tidligere for at være sikre på at nå frem, og de overnattede på gulvet i De Hjemløses Hus.

Danmarks Radio og et TV-hold var med. Det var noget nyt og banebrydende, som journalistisk kunne formidles og fortælles inden for et ellers svært tilgængeligt socialpolitisk område.

Busturen til Graz havde indlagt ikke færre end 5 rygepauser – inden vi var nået til starten af Holbækmotorvejen i Hvidovre. På færgen ved Gedser forsvandt en af de medrejsende supportere. Han blev fundet og vågnede op i Gedser et par frem- og tilbage-ture senere. Han var faldet i søvn bag nogle spruthylder i den toldfri, og måtte blaffe tilbage til København. Et par dage efter kunne han via et Ritzau-telegram læse i Berlingske:

Hjemløse danskere fik klø

Humøret var højt i truppen, selv om Danmark mandag tabte sine første to kampe ved VM i fodbold for hjemløse, der spilles i Graz i Østrig. Danskerne tabte 1-4 til England og 4-5 til Rusland. Men især kampen mod Rusland var holdet stolt af, for Rusland slog Frankrig hele 14-0 tidligere på dagen. Tirsdag møder Danmark Irland og skal senere spille returkamp mod England og Rusland. Det samlede resultat afgør, hvilke placeringer holdet skal spille om i mellemrunden. Ritzau 8. juli 2003.

Danmark sluttede den ugelange turnering på 6.-pladsen, og tabte kampen om 5.-pladsen til Italien med 5-1. Værterne fra Østrig blev verdensmestre.

En OMBOLD bliver født

De 130 deltagere ved det første DM er siden blevet til godt 2000 socialt udsatte mennesker, der i de forløbne syv år har deltaget i de årlige mesterskaber og stævner, som OMBOLD arrangerer over hele landet.

De dør for tidligt. De er blevet afhængige af rusmidler – alkohol, smøger, hash, heroin, coke eller lægeordineret metadon eller psykofarmaka. De har pletter på straffeattesten, som ofte er et udslag af forsøg

Det var noget nyt og banebrydende, som journalistisk kunne formidles og fortælles inden for et ellers svært tilgængeligt socialpolitisk område

De 130 deltagere ved det første DM, er siden blevet til godt 2000

på at skaffe penge til at tilfredsstille deres afhængighed. De har gæld – både offentlig og privat – børnepenge, Skat, DSB- og biblioteksbøder. De har ingen eller begrænset brugbar uddannelse. Nogle har aldrig haft et rigtigt arbejde.

De fleste i målgruppen slæber rundt på deres egen og ofte deres forældres historie. En historie der ofte rummer svigt, misbrug og ikke mindst fravær af nærværende voksne med overskud. Frem for alt har de ikke den store tillid til sig selv, og endnu mindre tillid til det uigenkendskelige kommunale system, som er blevet deres eneste livline og økonomiske fundament.

Skræmmende sundhedstilstand

Karakteristikken af målgruppen gør det indlysende for de fleste, at denne målgruppe ikke naturligt finder vej til de etablerede idrætsforeninger, og at der er behov for alternative idrætstilbud.

Flere undersøgelser har dokumenteret, at de socialt udsatte på stort set alle sundhedsområder er ilde stedt. Eksempelvis har Socialforskningsinstituttet for Rådet for Socialt Udsatte i 2007 afdækket, at gruppen af misbrugere, hjemløse, sindslidende og fattige er karakteriseret ved en markant dårligere sundhedstilstand end den øvrige del af befolkningen. Det kommer bl.a. til udtryk i dårlige tænder, fejllærning, rygerlunger, kredsløbssygdomme mm.

Rådets daværende formand, dr. med. Preben Brandt skriver blandt andet i forordet:

»... vi står med en virkelig påtrængende udfordring foran os. Som samfund skylder vi at gøre noget her og nu for at forbedre de dårligst stillede borgeres sundhed. I de senere år har regeringen sat danskernes sundhedstilstand under lup og har som målsætning at mindske den sociale ulighed i sundhed, men Rådet har en begrundet frygt for, at de socialt udsatte glemmes i bestræbelserne på at forbedre den almindelige befolknings levevilkår.«

Positiv livsforandring

I 2007 kunne op imod 100.000 mennesker i løbet af en uge på Rådhuspladsen ved selvsyn konstatere, hvad socialt udsatte kan mønstre af overskud og energi, når de får mulighed for at forfølge noget, som de brænder og har opøvet et talent for. 48 nationer – fra alle verdens kontinenter deltog i Homeless World Cup (HWC) – arrangeret af OMBOLD og finansieret af Socialministeriet og Københavns Kommune. Det danske landshold blev publikums-kæledægger og kæmpede sig vej til semifinalen, hvor de imidlertid tabte til Polen. Landsholdet består af spillere udvalgt på baggrund af deres deltagelse ved OMBOLDs årlige stævner og turneringer over hele landet. Holdet

48 nationer – fra alle verdens kontinenter deltog i Homeless World Cup (HWC) – arrangeret af OMBOLD og finansieret af Socialministeriet

Fra et OMBOLD-stævne: OMBOLDs stævner tiltrækker deltagere i alle aldre og udgaver. Det er interessen for fodboldspillet, der driver alle deltagerne.

udvælges cirka 8 mdr. før HWC starter og gennemgår et træningsprogram, der omfatter både fysisk træning, trænerkursus og spillerne introduceres til en række temaer, der omhandler kost, misbrug, beskæftigelse og bolig.

Organisationen bag Homeless World Cup har via spørgeskemaer fulgt op på de cirka 400 spillere, som i 2006 deltog ved VM i Cape Town.

Seks måneder efter forløbet ser billedet sådan ud:

- 92% har fået fornyet motivation til livet (342 spillere)
- 72% spiller fodbold på regelmæssig basis (268 spillere)
- 89% har forbedret deres sociale relationer (331 spillere)
- 73% har ændret deres liv til det bedre (272 spillere)
- 35% er kommet i regulær beskæftigelse (130 spillere)
- 44% har forbedret deres boligsituation (164 spillere)
- 39% har valgt at gå i gang med uddannelse (145 spillere)
- 93 spillere har reduceret eller er aktivt gået i behandling for stof- eller alkohol-afhængighed.

Ny spiller på banen

I 2008 fik OMBOLD mulighed for videnskabeligt at undersøge, hvad fodbold-aktiviteten reelt kunne udvirke, da Københavns Kommunes Beskæftigelses- og Integrations-forvaltning efterlyste nye ideer for at få kommunens 10.000 mest udsatte kontanthjælp-modtagere til komme nærmere et job eller uddannelse.

Deltagernes individuelle problemer og udfordringer kommer ofte til udtryk på banen – både til træning og i kamp, hvor svingende præstationer ofte dækker over andre ting, som har afsæt i deres privatliv

Det udmøntede sig i projekt MATCHBOLD, som i et 3-4 måneders forløb bruger fodbolden som et redskab og en ramme til at udvikle og stimulere deltageres lyst til generelt at opnå nogle færdigheder, som kan forbedre deres generelle livssituation. Det handler først og fremmest om at bevidstgøre deltagerne om, at de rent faktisk både har evner og talenter – og at de selv kan påvirke deres liv ved at træffe mere kvalificerede valg.

Fodbolden som hold-sport rummer både muligheder for at »gå selv«, om at »byde sig til«, at tænke strategisk, at udfordre intelligent, og en oplagt mulighed for at indgå i et anerkendt fællesskab med anerkendte og accepterede spilleregler. Deltageres individuelle problemer og udfordringer kommer ofte til udtryk på banen – både til træning og i kamp, hvor svingende præstationer ofte dækker over andre ting, som har afsæt i deres privatliv – konflikter, misbrug, gæld, bolig, stress m.m. Disse problemer arbejdes der med sideløbende i forløbene. Erfaringer og resultater af metodeudviklingsprojektet bliver løbende opsamlet af Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA), der står for den eksterne evaluering, som ventes klar i slutningen af 2010. Men allerede nu har projektet vist, at der er noget at hente på det sundhedsfremmende.

Ekstremt sundhedsløft

Før starten viste målingerne en så ringe sundhedsprofil, at deltagerne havde en betydelig forhøjet risiko for hjerte-kar-sygdomme som følge af lavt kondital, forhøjet blodtryk og kolesterol

I 2009 gennemførte Institut for Idræt og Rigshospitalet 40 fysiologiske tests på deltagerne i Matchbold, der fra starten tegnede et meget dystert billede. Før starten viste målingerne en så ringe sundhedsprofil, at deltagerne havde en betydeligt forhøjet risiko for hjerte-kar-sygdomme som følge af lavt kondital, forhøjet blodtryk og kolesterol. Desuden stod det klart, at hovedparten havde en betydeligt forhøjet risiko for fald og knoglebrud som følge af beskedne muskelstyrke, lavere knogleværdier og dårlig balance. Målgruppens fysiske kapacitet blev vurderet til at være så lav, at det havde konsekvenser for deres daglige liv – både praktisk, erhvervsmæssigt og socialt.

De samlede fysiologiske resultater viser at målgruppen efter fire måneders deltagelse i Matchboldprojektet fik en markant bedre træningstilstand og sundhedsprofil

Sammenfattende konkluderer undersøgelsen, der er udført af Peter Krustrup, PhD i arbejdsfysiologi, Institut for Idræt, KU:

De samlede fysiologiske resultater viser at målgruppen efter fire måneders deltagelse i Matchboldprojektet fik en markant bedre træningstilstand og sundhedsprofil.

Undersøgelsens resultater bekræfter at målgruppen har en stærkt forhøjet risiko for hjerte-karsygdomme og en markant større risiko for fald og knoglebrud, men også at risikoprofilen på flere områder nærmer sig en normalisering efter bare 4 måneder og at så markante forbedringer i den fysiske kapacitet skaber det fysiologiske fundament for en mere aktiv

livsstil, for større fysisk overskud i hverdagen og mulighed for at kunne klare flere funktioner i en eventuel arbejdsituation.

Idræt for udsatte er mere og andet end gadefodbold. I efteråret 2006 stiftede Landsforeningen af Væresteder deres egen idrætsorganisation, Dansk Væresteds Idræt (IDVI), som i kraft af SATS-puljemidler under Det Fælles Ansvar II tilbyder alle mulige idrætsaktiviteter på væresteder. Der er godt 90 klubber i hele landet. I 2009 deltog 1500 socialt udsatte mennesker i det første Udsatte Lege, hvor det rummelige idrætsbegreb blev afspejlet i bredden af de 30 dicipliner, der kunne dystes i – fra fodbold til bueskydning over skak til bigballeæs, agility, dart og billard.

I 2009 deltog 1500 socialt udsatte mennesker i det første Udsatte Lege

Udsat økonomi og forankring

2009 var året, hvor Kulturministeriets længe ventede Breddeidrætsrapport »Idræt for alle« kom på gaden. Rapporten er speciel interessant set med udsatte-briller, fordi der for første gang ikke kun stilles skarpt på uligheden i forhold til danskernes muligheder for at deltage i idræt, men også på udsatte-idrættens særlige økonomiske og forankringsmæssige udfordringer.

Udvalget bag rapporten gør opmærksom på de flydende grænser mellem social-, sundheds- og idrætspolitik og udpeger breddeidrættens aktører som attraktive samarbejdspartnere på det velfærdspolitiske område. Det erkendes, at der er behov for specifikt tilpassede idrætstilbud med høj faglighed, og at visse problemstillinger og idrætsudøvere kræver flere økonomiske, pædagogiske og idrætsfaglige ressourcer, end f.eks. den gennemsnitlige idrætsforening har til rådighed. Her er der brug for, at idrætten og de sociale organisationer samt det offentlige system hjælper til med faglig bistand.

Udsatte-idrætten håber, at Breddeidrættens anbefalinger bliver læst i både Social- Sundheds-, Kultur- og Beskæftigelsesministeriet, og at de berørte ministre vil inddrage udsatte-idrættens aktører, når rapportens anbefalinger forhåbentligt skal føres ud i livet.

Thomas Hye-Knudsen er stifter af OmBOLD – gadefodbold for hjemløse og socialt udsatte. Han er uddannet journalist, og har en halv Master i Socialt Entreprenørskab. Har i 10 år arbejdet blandt hjemløse og udsatte – som informationsmedarbejder i De Hjemløses Hus, som salgs- og netværksmedarbejder på Hus Forbi og var i nogle år redaktør på avisen.

ET DEMOKRATISK EFTERSYN

Anmeldelse af Mogens Herman Hansen: Demokrati som styreform og som ideologi, Museum Tusulanums Forlag, 2010

Af Preben Etwil

Med denne bog foreligger nu en kanongod demokratikanon på dansk. Den ministerielle af slagsen kan dermed godt gå hjem og lægge sig. I den nye kanon bliver demokratibegrebets mange facetter både udviklet og analyseret på absolut højeste niveau – og man forfalder ikke kun til regeringspolitisk ønsketænkning. Bogen handler om demokrati generelt, og om de institutioner og idealer, der holder sammen på de stater, der hylder de demokratiske principper. Men der er også advarsler. Hvis man ikke kæmper for idealerne, og kan finde sammenhængskraft, er demokratiet under pres.

Bogens analyser er hverken abstrakte eller uforståelige, men nærværende, historisk perspektiverende, teoretisk velunderbyggede og med god inddragelse af eksempler. Med en sjælden grad af belæsthed, men fortalt i et ukompliceret sprog, bliver læseren ført ind i alle demokratiets kringelkroge – både som historiske kendsgerninger, filosofisk ideal, som praktisk politisk tænkning og som samfundsmæssig statslig styreform. Der trækkes på kvalificeret måde tråde tilbage til de gamle grækere, gennem middelalderen og oplysningstiden til moderne politiske tænkere. Med sikker hånd holdes der både fast i fortid og i nutid – mellemregninger inklusiv. Demokratibegrebet bliver faktisk endevendt både forfra og bagfra. Fordele, ulemper og især paradokser bliver genstand for en grun-

dig behandling. Der gives ingen lette svar i bogen, men analyserne er klare og ubesværede. Enhver med interesse for demokrati, bør kaste sig over denne bog. Der er ingen fagtekniske forhindringer, og det er folkeoplysning af den gode slags. Den bør være grundbog alle de steder, hvor man beskæftiger sig med politik og demokrati – og den kan læses på mange niveauer. Og dem der ikke kan få nok, kan bare kaste sig over bogens meget omfattende litteratur- og notehenvvisninger. Så er de beskæftigede sommeren over!

Bogen består af mere end tyve selvstændige kapitler, der fører læseren igennem grundlæggende demokratibegreber – primært ved at præsentere en række interessante varianter så som liberalt-, konstitutionelt-, republikanistisk-, deliberativt-, direkte- og repræsentativt demokrati. Begreber der ikke står i modsætning til hinanden, men som på forskellig vis overlapper og supplerer hinanden – med forskellige betoning af friheds-, ligheds- og retsidealerne i det demokratiske liv. Man kan også betragte de forskellige demokratibegreber som en forskellig vægtning af individets og samfundets mangeartede samspillende og modstillede interesser.

Engagement og glød er ingen hindring for at skrive gode og debatskabende fagbøger. Ingen kan ved læsning af bogen være i tvivl om, at Mogens Herman Hansen har mere fidus til republikanistisk demokrati frem for den mere klassiske liberale demokratimodel. Det skyldes bl.a. at det republikanistiske demokratiunivers har større fokus på ligheds-,

national- og borgerpligtstanken end det liberale demokratis individuelle frihedstanke. Ligeledes slår Mogens Herman Hansen et slag for, at med den nye it-teknologi, er det ikke udelukket, at det direkte demokrati – under en eller anden form og i begrænset omfang – kunne få en slags renæssance, og dermed kan det moderne massesamfund komme i større samklang med det klassiske athenske demokratiideal.

Mogens Herman Hansen er mester i at udfordre ens egne fordomme, og pirke til det man selv gik og troede var uantastelige kendsgerninger. En sag eller et synspunkt har ofte to sider – mindst. Dette gælder i udtalt grad inden for demokratisfæren. Hvordan afgør man en folkevilje, og hvordan sikrer man et mindretal sine rettigheder, og hvem er mindretallet i det hele taget. Hvad forstås der ved repræsentation, og hvem repræsenterer hvem. Og man kan også sætte et kritisk spørgsmålstejn ved om magten overhovedet er tredelt, som vi dagligt bilder os selv ind. Når man læser bogen bliver man overbevist om, at intet er givet på forhånd. Der er nuancer ad libitum.

Et af bogens bedste kapitler er det, der handler om demokrati som flertalsstyre.

Her gøres op med myten om, at demokratiske afstemninger altid resulterer i den bedste afklaring af, hvordan et demokratisk fler- og mindretal fordeler sig. Det er ingenlunde tilfældet. Der findes nemlig et utal af såkaldte afstemningsparadokser, hvor flertallet kan fremkomme tilfældigt eller efter bevidst manipulation med afstemningsform og afstemningsrækkefølge.

Kapitlet giver god anledning til eftertænk-somhed og refleksion, og det ville have været en ekstra gevinst, hvis bogen også havde valgt at se på hvordan fx vetoret, politiske studehandler og politiske alliancer virker ind på afstemningsresultaterne.

Den begrebsmæssige dualisme fremgår måske tydeligst i bogens to centrale kapitler om »Demokrati og frihed« og »Demokrati og lighed«. Frihed og lighed står i demokratisk forstand faktisk i modsætning til hinanden. Desto mere frihed den enkelte har, desto mindre lighed i samfundet kan der forventeligt opnås. På samme måde kan man konstatere, at desto større lighed der tilstræbes, desto større begrænsninger vil der blive pålagt det enkelte individ. Men selv inden for begreberne er der en dobbelthed. Man taler såmænd om positiv og negativ frihed samt faktisk og tilstræbt lighed. Positiv frihed er *til* noget – noget man kan være med til, mens negativ frihed er *fra* noget – noget man kan slippe for, fx statslig intervention.

Faktisk lighed er noget man evt. empirisk er i besiddelse af, fx at være et barn, at have et køn, at være en etnicitet osv., mens tilstræbt lighed kunne være at man normativt ønsker lige uddannelsesmuligheder eller formuefordeling: *»Sammenfattende må vi erkende, at opfattelsen af lighed er to retninger i demokratisk ideologi. Den ene bygger på den grundopfattelse, at alle mennesker i al væsentlighed er lige og derfor i størst muligt omfang bør ligestilles. Idealet er, at alle får den samme gode opvækst, opdragelse og uddannelse. Og i det omfang nogle mennesker er ringere stillet fra naturens hånd, bør give de svagest stillede en positiv særbehandling. Kun ved en sådan form for kompensation kan man skabe sand demokratisk lighed i samfundet. Det kan ikke undgås, at der med denne opfattelse af lighed opstår en konfrontation mellem lighedsbegrebet og frihedsbegrebet, skønt begge anses for demokratiets hjørnesteene: Friheden fokuserer på den enkelte og begunstiger individet; ligheden tager udgangspunkt i forholdet mellem individer og satser på samfundet. Hvis alle skal have lige andel i alt, bliver der ingen frihed for den enkelte til at udmærke sig frem for andre.*

Omvendt, hvis friheden maksimeres, bliver lighedsbegrebet meningsløst» (p. 314).

Bogens sidste del behandler menneskerettigheder, globalisering og den Europæiske Union i et demokratiperspektiv. Især menneskerettighederne og globaliseringen har sat demokratiet under pres, og EU kæmper åbenlyst med et demokratisk underskud. Mogens Herman Hansen mener, at der absolut er noget at kæmpe for inden for disse områder. Tiden er ikke til at læne sig tilbage i egen selvtilfredshed. Kun ca. 60 ud af FN's næsten 200 stater kan betegnes som demokratiske, og det er ikke en selvfølge, at denne andel kan fastholdes i fremtiden: *»Og det er synd, når alle synes, at demokratiet er en prægtig ting. Vi hører hver dag om truede dyrearter. Der er desværre en vis risiko for, at demokratiet er på vej til at blive en truet livsform« (p. 369).*

Begejstring for bogen friholder den dog ikke fra kritik. Det kunne have været befriende at få behandlet nogle af tidens helt centrale demokratiproblemstillinger. Her tænkes især på terrorlovgivningens påvirkning af den demokratiske udvikling, og religiøs

fundamentalismes påbud om demokratisk fornægtelse. Ærgerligt at disse temaer ikke rigtig har fået en plads i bogen, men de kommer måske i en fortsættelse?

Et andet kritikpunkt er gentagelserne. De er for omfattende, og nedsætter læsehastigheden – og i sidste ende den kritiske opmærksomhed. Årsagen skulle angiveligt være, at hvert kapitel skal kunne læses uafhængigt af hinanden, men i dette tilfælde er det for meget, og især de to kapitler, der stammer fra nogle foredrag i anden sammenhæng, er ud over det rent stilistiske overflødige. Indholdsmæssigt er man dækket ind af resten af bogen.

»Demokrati som styreform« er for tiden det bedste bud på en grundig gennemgang af de væsentligste elementer ved det moderne demokrati. På forståeligt dansk tages læseren ved hånden og guides på kvalificeret og kritisk vis gennem demokratiets mange fremtrædelsesformer, dets muligheder og dets udfordringer. Bogen er velegnet til både fordybelse og refleksion.

AMERIKAS SOCIALE FORUM

*Af Peter Abrahamson.
Professor i socialpolitik
ved Seoul National
University Sydkorea*

I skrivende stund (august 2010) finder det 4. Amerikas Sociale Forum sted i Asunción, Paraguay. De Sociale Fora udspringer af et initiativ af bl.a. ATTAC, som organiserede det første Verdens Sociale Forum i Porto Alegre i Brasilien i 2001 (ikke 2002 som tidligere skrevet!) Verdens Sociale Forum forstår sig selv som et alternativ til den kapitalistiske verdens økonomiske verdensfora som hvert år afholdes i Davos, Svejts. Siden de første møder i Porto Alegre i begyndelsen af 2000-årene har processen udviklet sig regionalt, med Sociale fora i Asien, Europa, Afrika og, altså på det amerikanske kontinent.

3. Amerikas Sociale Forum

I oktober 2008 deltog jeg i det 3. Amerikas Sociale Forum i Guatemala By. Her var 6.000 deltagere fra Nord-, Central- og Sydamerika samlet på San Carlos Universitetet i udkanten af byen for at tale kapitalen midt imod. Mottoet var "Et andet Amerika er muligt" og Amerika refererer til hele kontinentet, men den overvejende del af deltagerne var fra Latinamerika, og der taltes næsten udelukkende spansk. Det var og er NGO'ernes og græsrodsbevægelsernes forum, og det der samler dem,

er kampen mod neoliberalismen, der opfattes som baggrunden for alt ondt i verden, herunder neokolonialistisk og neoimperialistisk kapitalisme på det amerikanske kontinent. Bonde- og kvindebevægelser dominerede billedet og gav et farverigt indtryk af et politisk alternativ til det etablerede samfund.

Temaerne der blev diskuteret i de mange hundrede workshops var: Udfordringer og omfang af hemisfæriske forandringer: Post-neoliberalisme, socialisme og civilisatoriske forandringer; folk i modstand mod neoliberalisme og imperial dominans; forsvar for livskvalitet overfor en udplyndrende kapitalisme; diversiteterne; de ideologiske stridigheder: kommunikationen, kulturerne; viden og uddannelse; folk og originale nationaliteter, indfødte og afrikanske efterkommere: det 'gode liv' og nøglerne til fremtiden.

Kampen mod frihandel

Retorikken og deltageres påklædning og hårmode vakte mindelser om 1970'ernes vesten: Marxistisk jargon var udbredt og værdsat, og den foretrukne frisure blandt mænd var hestehale (som det også blev demonstreret af mange sydamerikanske spillere ved VM i Sydafrika i år). Dette sociale forum foregik samtidig med, at de centralamerikanske lande forhandlede en associeringsaftale med Den europæiske Union. Selvom aftalen har tre hovedelementer: Centralamerikansk integration, Kooperation og frihandel, så er det det sidste element, der totalt dominerede de sociale bevægelseres vurdering af aftalen. Det var symp-

tomatisk for Amerikas Sociale Forum at der blev sat lighedstegn mellem frihandelsaftaler og det neoliberale projekt. Således arrangerede forumdeltagerne en protestmarch fra rådhuset i Guatemala bys zone ét i centrum og ud til det femstjernede *Hotel Camino Real* i zone 10, som er over- og middelklassens foretrukne forretnings- og forlystelseskvarter. Forhandlingerne mellem Centralamerika og EU foregik umiddelbart efter at førstnævnte havde afsluttet en frihandelsaftale med USA i 2004, som også havde påkaldt sig venstrefløjens uforbeholdne kritik og modstand. Men forummet var også præget af den generelle politiske optimisme, som har præget kontinentet efter de mange valgsejre til venstrefløjskandidater såsom Lula i Brasilien og Evo Morales i Bolivia. Sidstnævnte rygtedes at skulle komme tilstede, hvilket til vores store skuffelse desværre alligevel ikke skete. Dog blev der oplæst en erklæring fra ham som samlede størstedelen af deltagerne i udendørs plenum, korrekt timet inden eftermiddagsregnen satte ind.

ALBA: Det Bolivarianske Alternativ for Amerika

Kampen mod frihandel er bibeholdt blandt de temaer som dette års sociale forum debatterer i Asunción, men deltagerne diskuterer også det initiativ, som Venezuelas præsident, Hugo Chávez og Cubas daværende præsident, Fidel Castro tog initiativ til i 2004 i form af ALBA: Det Bolivarianske Alternativ for Amerika (*Alternativa Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América*). ALBA er et forsøg på at etablere et sæt 'folkets handelsaftaler' der bygger på gensidigt supplement i stedet for konkurrence. Samarbejdet involverer foreløbigt otte lande i Central- og Sydamerika og Karibien:

ALBA MEDLEMSSTATER

- Cuba
- Venezuela
- Nicaragua
- Bolivia
- Honduras
- Dominica
- Ecuador
- Saint Vincent og Grenadinerne
- Antigua og Barbuda

Det Sociale Forum vokser sig stærkere

I forhold til for to år siden, så forventes der dobbelt så mange deltagere i år, nemlig 12.000 som repræsenterer 550 organisationer. Temaerne er – foruden frihandel: Latinamerika og den globale krise – trusler og alternativer; ideer, viden og mediernes magt; begrebet om det gode liv; moder jords rettigheder; og militarisering.

Det overordnede motto er stadigvæk, at et andet Amerika er muligt, og dette andet Amerika er i modsætning til det eksisterende Amerika præget af solidaritet og socialpolitik i bred forstand. På et kontinent som er mærket af at huse den største sociale ulighed i verden, er De Sociale Fora udtryk for en kærvkommen modmagt til århundredes massive udbytning og undertrykkelse. Ikke alene er et nyt Amerika muligt, ifølge arrangørerne i Asunción er det også allerede på vej!

FATTIGDOMSÅRET 2010

I Socialpolitisk Forening er vi involveret i adskillige aktiviteter i anledning af det europæiske fattigdomsår, og det gælder både landsforeningen og lokalforeningerne.

De aktiviteter, der allerede er fastlagt, fremgår af kalenderen på bagsiden, og derudover annoncerer vi aktiviteterne efterhånden som de bliver planlagt på vores hjemmesider www.socialpolitisk-forening.dk og www.stopfattigdom.nu.

Fortællinger om fattigdom

Med støtte fra Socialministeriets fattigdomspulje har vi i forbindelse med Brugernes BaZar i Odense den 28. august præsenteret forskellige former for fortællingerne om fattigdom.

Kenn Carlsen, Lydcarlsen, har produceret to korte lydmontager med fortællinger om hverdagen som fattig i Danmark.

En enlig mor fortæller om sine oplevelser i forbindelse med et forældrearrangement i børnehaven, hvor alle skal medbringe en midt-dagsret til den fælles spisning. En anden enlig mor fortæller om turen i supermarkedet, hvor der ikke både kan blive råd til mad og den dvd til børn, der ellers på er tilbud. Hør fortællingerne på www.stopfattigdom.nu.

Desuden har vi fået udarbejdet et hæfte SAVN med tre noveller skrevet af to anerkendte børnebogsforfattere. Novellerne handler om børn og unges oplevelser med fattigdom.

Linda Lassens fortælling Barnetro handler om den 13-årige Sofie, som snart skal

konfirmeres. Sofies mor er psykisk syg, og faren, der for nogle års siden gik konkurs, er efterfølgende også blevet fyret fra et nyt arbejde. Nu står familien overfor at møde kontanthjælpsloftet. Med en storebror på efterskole og en lillesøster der også skal have nyt tøj, er familiens økonomiske situation hårdt presset af den forestående konfirmation. Sofie vælger at tackle situationen på sin egen måde.

I *Forpustet* fortæller Vibeke Marx om Lasse, der selv må klare tøj og lommepege, fordi hans mor, der lever af kontanthjælp, er alene med ham og hans to søstre. Morgenavisruten, skolen og fodboldtræning gør Lasse forpustet, og han bliver ikke mindre forpustet, da han forelsker sig i Alycia. Det er også en økonomisk udfordring at få en kæreste, så Lasse forbereder sig på at skaffe pengene på ulovlig vis. Heldigvis bliver Lasse reddet på målstregen.

Vibeke Marx' anden novelle *Bikini* er fortællingen om Cecilie, der må bruge sit nye bh og trusse sæt til at bade i, da hun skal til stranden med klassen. Cecilies badedragt er blevet for lille, og hendes mor har ikke råd til at købe en ny. For Cecilie bliver det en hård dag på stranden. Ikke mindst på grund af klassekammeraten Emily. »Emily har det smarteste tøj og den dyreste mobil. ... men .... Det værste er hendes øjne, som ser alt det, der er forkert«. Cecilie når heller ikke at få en bikini, inden hun skal med sin mor på »camping« (lejr for enlige med børn), men til gengæld lærer hun at svømme.

SOCIALPOLITISK FORENING

Oftentimes er det den konkrete beretning, der åbner øjnene for andre og skaber en form forståelse. Derfor vil vi i Socialpolitisk Forening indsamle flere fortællinger, og lægge dem frem på hjemmesiden www.stopfattigdom.nu. Derfor modtager vi gerne beretninger. Send dem til nina@socialpolitisk-forening.dk eller Socialpolitisk Forening, Strandgade 6, st., 1401 København K

Fattigdommens ansigter

Sammen med FIC og AOF har Socialpolitisk Forening udviklet fotoudstillingen *Fattigdommens ansigter i Europa*. Udstillingen består af 8 fotos og en kortfattet tekst, der tilsammen giver et vigtigt indblik i, hvordan det er at være fattig i forskellige dele af Europa.

Udstillingen bliver vist forskellige steder i

landet i løbet af efteråret og ind i 2011.

www.fattigdommensansigter.dk er et link til en facebook-gruppe, hvor vi præsenterer udstillingens billeder og tekst, og her er findes også en oversigt over, hvor udstillingen bliver vist. Det er ikke nødvendigt at være tilmeldt Facebook for at se udstillingen.

Fattigdomsugen

Uge 44, fra den 1. – 5. november, er ugen, hvor hele EU har et særligt fokus på fattigdom i Danmark.

Både i København og Århus er der arrangeret en række konferencer, der har til hensigt at synliggøre fattigdom i Danmark. Se kalenderen på bagsiden og www.stopfattigdom.nu.

Temaet for Social Politik nr. 5 er fattigdom, og tidsskriftet udkommer i uge 44.

FÅ ET EKSEMPLAR AF SAVN

Medlemmer af Socialpolitisk Forening kan få tilsendt ét eksemplar af *SAVN – Fortællinger om børn og fattigdom i anledning af fattigdomsåret*, ved at indbetale forsendelsesomkostninger på 40 kr. til Merkur Bank reg. 8401 konto 1107640.

Skriv navn og adresse på indbetalingen, så sender vi hæftet.

SOCIALPOLITISK FORENINGS HOVEDBESTYRELSE

Formand

Knud Vilby

Forretningsudvalg

Anne Petersen (FOA)

Bente Rich

Bjørn Christensen (Internationalt Udvalg)

Brian Lentz (Sydhavns-Compagniet)

Ebbe Brems (Socialistisk Folkeparti)

Hanne Thomsen (Diakonissestiftelsen)

Mads Samsing

Susanne Lyngsø (Dansk Socialrådgiverforening)

Søren Bjarnø

Øvrige hovedbestyrelse

Bettina Post (Dansk Socialrådgiverforening)

Carl Christensen (Nordjylland)

Christian Sølyst (LO)

Ejgil Aagaard (Fyn)

Else Kayser (Dansk Sygeplejeråd)

Erik Nejrup (Dansk Magisterforening)

Jane Korczak (3F)

Knud Olsen (Viborg)

Lis Pedersen (BUPL)

Mandana Zarrehparvar

Ninna Leth (Sydvestjylland)

Ove Lund (Hovedstaden)

Peter Poulsen (Dansk Metal)

Per Støve (HK-kommunal)

Preben Etwil

René Meyrowitch

Viggo Jonassen (Århus)

Internationalt udvalg

Formand Bjørn Christensen

Annelise Murakami

Henning Hansen

Joan Münch

Kay Jokil

Mandana Zarrehparvar

Ole Hammer

Ole Meldgaard

SOCIALPOLITISK FORENINGS LOKALFORENINGER

Lokalforeningen for Hovedstaden

v/ formand Ove Lund

Tlf.: 39 90 04 07

ovelund@raastof.dk

Lokalforeningen for Sydvestjylland

v/ formand Ninna Leth

nl@cvu-vest.dk

Lokalforeningen for Viborgområdet

v/ formand Knud Olsen

Tlf.: 97 52 37 01

knud_olsen@get2net.dk

Lokalforeningen for Århus og omegn

v/ formand Viggo Jonassen

Tlf.: 86 17 49 57

viggojonassen@gmail.com

Lokalforeningen for Fyn

v/ formand Ejgil Aagaard

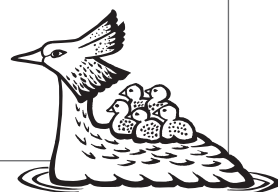
Tlf.: 66 12 34 06

Ejgil.aagaard@gmail.com

Lokalforeningen for Nordjylland

v/ formand Carl Christensen

carl-eva@stofanet.dk

KALENDER

2010

- **15. september kl. 16.30**
Fyraftensmøde i Odense hvor Morten Ejrnæs fortæller om sin forskning om »fattigdom« – med særligt perspektiv på børnene i fattige familier, arrangeret af Socialpolitisk Forening lokalforeningen Fyn. Læs mere www.socialpolitik-forening.dk
- **24. september kl. 9.30 – 14.30**
Europa-Messe i Festsalen på Københavns Universitet, Frue Plads. Socialpolitisk Forening deltager med en stand og viser fotoudstillingen *Fattigdommens ansigter i Europa*. Læs mere på www.eurn.dk
- **13. oktober kl. 9.30 – 16**
Konferencen *Fattigdom på kanten af Lolland og Falster*, på UCSJ Campus Storstrøm, Nykøbing F. Læs mere på www.stopfattigdom.nu
- **2. og 3. november kl. 13 – 16.**
Alternative konferencer mod fattigdom og social eksklusion. 2.11. *Status på fattigdomsåret* og 3.11. *Løsninger på kort og lang sigt*. Begge dage på Kofoeds Skole. Arrangeret i samarbejde mellem Stop Fattigdom Nu og Københavns Kommune. Læs mere www.stopfattigdom.nu
- **4. november kl. 12 – 16**
Fattiges Ret, høring på Borups Højskole om rettigheder og realiteter. Uddeling af Fernandoprisen 2010. Arrangeres af Stop Fattigdom Nu i samarbejde med Rådet for Socialt Udsatte. Læs mere www.stopfattigdom.nu
- **4. november - eftermiddag**
Høring om *En officiel fattigdomsgrænse i kommunalt perspektiv*, afholdes i Århus. Læs mere om tid og sted på www.stopfattigdom.nu
- **6. november 13 – 16**
Høring om *Fattigdom i boligområder med mange indvandrere*. Sted: Foreningernes Hus, Sigridsvej 46 (tidl. Nordgaardskolen), Brabrand. Læs mere på www.stopfattigdom.nu